

**FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE TEOLOGIE ORTODOXĂ „SF. NICODIM”**

**TEMATICA EXAMENULUI DE ADMITERE LA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE TEOLOGIE ORTODOXĂ „SF. NICODIM”
Sesiunea septembrie, 2024**

I. Candidații înscriși la specialitatea Teologie Dogmatică, conducător științific: IPS Prof.univ.dr IRINEU ION POPA:

- Susținerea temei de cercetare
- Examen scris cu subiecte de la disciplina fundamentală **Teologie Dogmatică** (test din programa de mai jos) și de la disciplina de specialitate **Teologie dogmatică și simbolică** (test din programa de mai jos)

TEME DE CERCETARE:

1. Învățătura despre Maica Domnului în lumina Sinodului al III-lea Ecumenic

- Josefrayn SANCHEZ-PERRY, „Theotokos of Byzantium and Guadalupe of Tepayac: Patristies, Typology, and the Incarnation”, în *Apuntes*, vol. 33 (2013), nr. 1, pp. 18-33.
- Marek STAROWIESKI, „Le titre *theotokos* avant le concile d’Ephes”, în *Studia Patristica*, vol. 19 (1989), Leuven, Peeters Press, pp. 236-42.
- Mary B. CUNNINGHAM, *Maica vieții. Învățătura ortodoxă despre Maica Domnului*, traducere de Dragoș Dâscă, Iași, Editura Doxologia, 2017.
- Pierre Thomas CAMELOT, *Éphèse et Chalcédoine*, coll. *Histoire des Conciles Œcuménique*, Paris, Éditions de L’Orante, 1961.
- Pr. conf. Daniel BUDA, *Hristologia antiohiană de la Sfântul Eustațiu al Antiohiei până la Nestorie*, Cluj-Napoca, Presa Clujeană, 2012.
- Pr. Nicolae BĂLAȘA, „Maica Domnului în iconomia mântuirii, după învățătura ortodoxă”, în *Mitropolia Olteniei*, vol. 43 (1991), nr. 1, pp. 19-28.
- Pr. prof. Răzvan TIMOFTE, „Mariologia la teologii nestorieini”, în *Revista Teologică*, an 2008, nr. 2, pp. 1-20.
- Prof. Mircea CHIALDA, „Preacurata Fecioară Maria, Maica Domnului”, în *Studii Teologice*, vol. 32 (1981), nr. 5-6, pp. 325-42.

2. Filioque în dezbaterile teologice până la Sfântul Marcu al Efesului: tradiție și creativitate

- Jean-Claude Larchet, *Sfântul Maxim Mărturisitorul. Mediator între Răsărit și apus*, traducere de Daniela Cojocariu, Iași, Editura Doxologia, 2010.
- Jaroslav Pelikan, *Tradiția creștină. O istorie a dezvoltării doctrinei*, vol. 2: *Spiritul creștinătății răsăritene (600-1700)*, traducere de Nicolai Buga, Iași, Editura Polirom, 2005.
- Pr. prof. Boris Bobrinskoy, *Taina Preasfintei Treimi*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005
- Edward A. Siecienski, *The Filioque. History of a Doctrinal Controversy*, Oxford, Oxford University Press, 2010.
- Pr. conf. Grigore Dinu Moș, „O critică patristică a lui Filioque: Sf. Fotie, Sf. Grigorie al II-lea Cipriotul și Sf. Grigorie Palama”, în *Studia UBB Theologia Orthodoxa*, vol. 57 (2012), nr.1, p. 171-86

3. Pnevmatologia ortodoxă la teologii contemporani – o analiză comparată

- Vladimir Lossky, *Teologia Mistică a Bisericii de Răsărit*, traducere de pr. prof. Vasile Răducă, București, Editura Anastasia, f. an.
- Nikos Nissiotis, „Pnevmatologie ortodoxe”, în F. J. Lenhardt, *Le Saint-Esprit*, Geneva, Labor et Fides, 1963.
- Nikos Nissiotis, „Spirit, Church and Ministry”, în *Theology Today*, vol. 19 (1963), pp. 484-499.
- Pr. prof. Dumitru Stăniloae, „Sfântul Duh și sobornicitatea Bisericii. Extrase din raportul unui observator ortodox la Conciliul al II-lea de la Vatican”, în *Ortodoxia*, vol. 19 (1967), nr. 1, p. 32-47.
- Pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*, traducere de Maria-Cornelia Ică jr., Sibiu, Editura Deisis, 2003.

4. Lumina cea necreată și darul Sfântului Duh în experiența Sfântului Grigorie Palama

- IPS prof. Irineu Popa, *Biserica în actualitate sau actualitatea Bisericii*, București, Editura Academiei Române, 2018.
- Pr. prof. Boris Bobrinskoy, *Taina Preasfintei Treimi*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005.
- Pr. prof. Boris Bobrinskoy, *Împărtășirea Sfântului Duh*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, în coll. *Teologi ortodocși străini*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1999.
- Dimitrios Tselenghidis, *Har și libertate în tradiția patristică a secolului al XIV-lea. Contribuții la soteriologia Bisericii Ortodoxe*, coll. *Patristica*, traducere de pr. Daniel Pupăză, Iași, Editura Doxologia, 2015.
- Pr. prof. John Meyendorff, *O introducere în studiul vieții și operei Sfântului Grigorie Palama*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, București, Editura Nemira, 2014.
- Jean Claude Larchet, *Teologia energiilor dumnezeiești: de la origini până la Sfântul Ioan Damaschinul*, traducere de Marinela Bojin, București, Editura Basilica, 2018.
- David Bradshaw, *Aristotel, East and West. Metaphysics and Division of Christendom*, Cambridge, Cambridge University Press, 2004.
- Alexis Torrance, „Precedents for Palamas' Essence-Energies Theology in the Cappadocian Fathers”, în *Vigiliae Christianae*, vo. 63 (2009), p. 47-70.
- David Coffey, „The Palamite Doctrine of God: A New Perspective”, în *St. Vladimir's Theological Quarterly*, vol. 32 (1988), nr. 3, p. 329-58.

A. TEMATICA DISCIPLINEI OBLIGATORII: TEOLOGIE DOGMATICA

HRISTOLOGIA ORTODOXĂ

- CHIȚESCU, prof. dr. Nicolae., *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. II, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1958.
- EVDOKIMOV, Paul, *Ortodoxia*, trad. dr. Irineu Popa, EIBMBOR, București, 1996.
- GALERIU, pr. prof., Constantin, *Jertfă și răscumpărare*, Harisma, 1991.
- LOSSKY, Vladimir, *Teologiamistică a Bisericii de Răsărit*, trad. pr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia.
- MEYENDORFF, John, *Hristos în gândirea creștină răsăriteană*, trad. pr. prof. Nicolai Buga, EIBMBOR, București, 1997.
- POPA, Prof. univ. dr. Irineu Ion, *Iisus Hristos este același, ieri, azi și în veac*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2010.
- SCHÖNBORN, Christoph, *Icoana lui Hristos, O introducere teologică*, trad. Pr. Dr. Vasile Răducă, București, Ed. Anastasia, București 1996.
- SFÂNTUL ATANASIE CEL MARE, *Cuvânt despre Întruparea cuvântului*, PSB15, trad. pr. prof. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1987.

- SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, PSB41, trad. pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 2000.
- SFÂNTUL GRIGORIE DE NAZIANZ, *Opere dogmatice*, trad. pr. dr. Gheorghe Tilea, Herald, București, 2002.
- SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, trad. de Dumitru Fecioru, Ed. Scripta, București, 1993.
- SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, PSB 80, EIBMBOR, București, 1983.
- STĂNILOAE, Pr. prof. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. II*, Ed. Institutului Bibic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.

B. TEMATICA DE SPECIALITATE:

PNEVMATOLOGIE ORTODOXĂ ECLESIOLOGIE ORTODOXĂ

Bibliografie:

- BOBRINSKOY, pr. Prof. Bori, *Sîmpărțășirea Sfântului Duh*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. IBMBOR, București, 1999.
- IDEM, *Taina Bisericii*, trad. Vasile Manea, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2002.
- LOSSKY, Vladimir, *Teologia Mistică a Bisericii de Răsărit*, trad. Pr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia.
- STĂNILOAE, pr. prof. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. 2*, ediția a doua, Ed. IBMBOR, București, 1997.
- ZIZIOULAS, Ioannis, *Ființa eclesială*, Ed. Bizantină, București, 2007.

II. Candidații înscriși la specialitatea Teologie Morală, conducător științific: Pr.Prof.univ.dr PICU-NELU OCOLEANU:

- Susținerea temei de cercetare
- Examen scris cu subiecte de la disciplina fundamentală **Teologie Dogmatică** (test din programa de mai jos) și de la disciplina de specialitate **Teologie Morală** (test din programa de mai jos)

Directții de cercetare:

1. Sf. Liturghie (cultul divin) ca matrice a vieții morale ortodoxe

Bibliografie selectivă:

- BRIA, Ion: *Liturghia după liturghie*, București, 1996.
- CRAINIC, Nichifor: *Nostalgia paradisului*, București, 1940
- FELMY, Karl Christian: „*Was unterscheidet diese Nacht von allen anaderen Nächten? Die Funktion des Stiftungsberichts in der urchristlichen Eucharistiefeyer nach Didche 9f. und dem Zeugnis Justins*”, în: *Jahrbuch für Liturgik und Hymnologie*, 27. Band 1984, Johannes Stauda Verlag Kassel, pp. 1-15; text reluat în: IDEM, *Diskos. Glaube, Erfahrung und Kirche in der neueren orthodoxen Theologie*, hg. von Heinz Ohme und Johann Schneider, Erlangen 2003 [Oikonomia. Quellen und Studien zur orthodoxen Theologie, Bd. 41], pp. 362-377.
- FELMY, Karl Christian: *Vom urchristlichen Herrenmahl zur Göttlichen Liturgie der Orthodoxen Kirche. Ein historischer Kommentar*, Erlangen 2000 [Oikonomia. Quellen und Studien zur orthodoxen Theologie, Bd. 39].
- OCOLEANU, Picu: *Liturghia poruncilor divine. Prolegomene teologice la o nouă cultură a legii*, Craiova 2004; ed. a II-a: București, 2008.
- OCOLEANU, Picu / PREDA, Radu (ed.): *Viață liturgică și ethos comunitar*, Craiova, 2007.
- OCOLEANU, Picu: *Minima Moralia eucharistica. Eine theologische Pathologie der Öffentlichkeit*, Berlin-London 2007
- ULRICH, Hans G.: *Wie Geschöpfe leben. Konturen evangelischer Ethik*, Münster, 2005
- WANNENWETSCH, Bernd: *Gottesdienst als Lebensform. Ethik für Christenbürger*, Stuttgart 1997

2. Modi vivendi în monahismul creștin, specificul moral-teologic și genealogia acestora

Bibliografie selectivă:

- BAYER, Oswald: *Nachfolge-Ethos und Haustafel-Ethos. Luthers seelsorgische Ethik*, în: IDEM: *Freiheit als Antwort*, Tübingen 1996, pp. 147-163
- BENZ, Ernst: *Die protestantische Thebais. Zur Nachwirkung Makarios des Ägypters im Protestantismus des 17. und 18. Jahrhunderts in Europa und Amerika*, Wiesbaden 1963 [Abhandlungen der geistes- und wissenschaftlichen Klasse, Jahrgang 1963, Nr. 1]
- BINNS, John: *Ascetics and Ambassadors of Christ. The Monasteries of Palestine 314 – 631*, Oxford 1994.
- BROWN, Peter: *The Rise and Function of the Holy Man in Late Antiquity*, în: *The Journal of Roman Studies* 61 (1971), pp. 80-101; reluat în: Peter BROWN, *Society and the Holy in Late Antiquity*, Berkeley 1982, pp. 103-152.

- BURTON-CHRISTIE, Douglas: *The Word in the Desert. Scripture and the Quest for Holiness in Early Christian Monasticism*, Oxford University Press 1993.
  - CHITTY, Derwas J.: *The Desert a City. An Introduction to the Study of Egyptian and Palestinian Monasticism under the Christian Empire*, Oxford 1966.
  - ELM, Susanna: „*Virgins of God*”. *The Making of Asceticism in Late Antiquity*, Oxford 1994.
  - FESTUGIERE O.P., A.-J.: *Les Moines d’Orient, vol. I, Culture et Sainteté. Introduction au Monachisme Oriental*, Paris 1961.
  - FRANK OFM, P. Suso: *ΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΒΙΟΣ. Begriffsanalytische und begriffsgeschichtliche Untersuchung zum „engelgleichen Leben” im frühen Mönchtum*, Münster 1964 [Beiträge zur Geschichte des alten Mönchtums und des Benediktinerordens, Heft 26].
  - GRIBOMONT OSB, J.: *Les Règles Morales de Saint Basile et le Nouveau Testament, în Studia Patristica, vol. II. Papers presented at the Second International Conference on Patristic Studies held at Christ Church, Oxford 1955*, edited by Kurt Aland and F.L. Cross, Akademie-Verlag, Berlin 1957, pp. 416-426.
  - GUILLAUMONT, Antoine: *Originile vieții monahale. Pentru o fenomenologie a monahismului*, trad. Constantin Jinga, București 1998.
  - HADOT, Pierre: *Ce este filosofia antică?*, trad. George Bondor și Claudiu Tipuriță, prefață de Cristian Bădiliță, Iași 1997.
  - LILIENFELD, Fairy von: *Spiritualität des frühen Wüstenmönchtum. Gesammelte Aufsätze 1962 bis 1971*, hrsg. von Ruth Albrecht und Franziska Müller, 2. unveränderte Auflage, Erlangen 1988 [Oikonomia“, Bd. 18]; trad. rom.: Fairy VON LILIENFELD: *Spiritualitatea monahismului timpuriu al pustiei. Culegere de studii (1962-1971)* editată de Ruth Albrecht și Franziska Müller, trad. Picu Ocoleanu, Craiova 2006.
  - MALINGREY, A.-M.: „*Philosophia*”. *Étude d’un groupe de mots dans la littérature grecque des Présocratiques au IVe siècle après Jésus-Christ*, Paris 1961.
  - RADUCA, Pr. Prof. Dr. Vasile: *Monahismul egiptean. De la singurătate la obște*, București 2003.
  - REGNAULT, Lucien: *Viața cotidiană a Părinților deșertului în Egiptul secolului IV*, ediția a II-a, trad. Ioan I. Ică jr, Sibiu 2004.
  - VÖÖBUS, A.: *History of Asceticism in the Syrian Orient, vol. 2: Early Monasticism in Mesopotamia and Syria*, Leuven 1960.
- 3. Teologie Morală și bioetică:** genealogia teologică a tehnologiei genetice; temeuriile metafizice ale accepției medicale cu privire la moarte; inteligența umană și inteligența artificială etc.

Bibliografie selectivă

- ALTNER, Günter: *Naturvergessenheit : Grundlagen einer umfassenden Bioethik. Grundlagen einer umfassenden Bioethik*, Darmstadt: Wiss. Buchges., 1991
- BARTH, Hermann: *Wie wollen wir leben? : Beiträge zur Bioethik aus evangelischer Sicht. Beiträge zur Bioethik aus evangelischer Sicht*, Hannover: Lutherisches Verlagshaus, 2003

- BIERNBACHER, Dieter (ed.): *Bioethik als Tabu? : Toleranz und ihre Grenzen*, 2. Aufl., Münster [u.a.]: Lit, 2002
- CONGOURDEAU, Marie-Helene: *Embrionul și sufletul lui la Sfinții Părinți și în izvoarele filozofice și medicale grecești*, Sibiu : Deisis, 2014
- DABROCK, Peter: *Menschenwürde und Lebensschutz : Herausforderungen theologischer Bioethik. Herausforderungen theologischer Bioethik*, Gütersloh: Gütersloher Verl.-Haus, 2004
- DÜWELL, Marcus: *Bioethik : Methoden, Theorien und Bereiche*, Stuttgart [u.a.]: Metzler, 2008
- ENGELHARDT JR, H. Tristram: *Fundamentele bioeticii creștine. Perspectiva ortodoxă*, Sibiu: Deisis, 2005.
- EISSA, Tina-Louise (ed.): *Geschichte der Bioethik : eine Einführung. Eine Einführung*, Paderborn: Mentis, 2011
- GROBJOHANN, Ole: *Kirchen als Freunde des Lebens : die ökumenische Entwicklung von Bioethik. Die ökumenische Entwicklung von Bioethik*, Göttingen: Edition Ruprecht, 2015
- KREB, Hartmut (ed.): *Menschenwürde, Medizin und Bioethik : heutige Fragen medizinischer und ökologischer Ethik. Heutige Fragen medizinischer und ökologischer Ethik*, Münster [u.a.]: Lit, 2000
- MOLDOVAN, Sebastian: *Eseuri de bioetică*, ed. a II-a, Sibiu: Editura Astra Museum, 2013.
- ZIERDEN, Heike (ed.): *Was wollen wir, wenn alles möglich ist? : Fragen zur Bioethik. Fragen zur Bioethik*, München: Dt. Verl.-Anst., 2003
- ***, *Instruktion "Dignitas personae" über einige Fragen der Bioethik : 8. September 2008*, Bonn: Sekretariat der Dt. Bischofskonferenz , 2008

4. Teologie Morală și hermeneutică biblică (ex.: etica psalmilor; răscumpărare și îndreptare în epistolele pauline și implicațiile lor moral-teologice etc.)

Bibliografie selectivă

- BROCK, Brian: *Singing the Ethos of God: On the Place of Christian Ethics in Scripture*, Grand Rapids: Eerdmans, 2007
- MCQUILKIN, Robertson / COPAN, Paul: *An Introduction to Biblical Ethics: Walking in the Way of Wisdom*, third ed., Downers Grove, Illinois, 2014
- OTTO, Eckart: *Theologische Ethik des Alten Testaments*, Stuttgart 1994
- OYEN, Hendrik van: *Ethik des Alten Testaments*, Gütersloh 1967
- SCHRAGE, Wolfgang: *Ethik des Neuen Testaments*, Göttingen, 1982
- STRECKER, G.: *Handlungsorientierter Glaube. Vorstudien zu einer Ethik des Neuen Testaments*, Stuttgart-Berlin 1972
- ULRICH, Hans G.: *Wie Geschöpfe leben. Konturen evangelischer Ethik*, Münster, 2005
- WENDLAND, Hans D.: *Ethik des Neuen Testaments*, Göttingen, 1980

Bibliografie selectivă:

- BUBER, Martin: *Eu și tu*, București, 1992
- CRAINIC, Nichifor: *Puncte cardinale în haos*, București, 1936
- CRAINIC, Nichifor: *Ortodoxie și etnocrație*, București 1937
- LEVINAS, Emmanuel : *Între noi*, trad. Rom., ALL, București, 2000
- MOUNIER, Emmanuel: *Qu'est-ce que le personnalisme?*, Ed. du Seuil, Paris, 1946

- MOUNIER, Emmanuel : *Ecrits sur le personnalisme*, Ed. du Seuil, Paris, 2016
- OCOLEANU, Picu: *Minima Moralia eucharistica. Eine theologische Pathologie der Öffentlichkeit*, Berlin-London 2007
- SPAEMANN, Robert: *Personen: Versuch über den Unterschied zwischen „etwas“ und „jemand“*, Stuttgart: Klett-Cotta, 1996
- STĂNILOAE, Dumitru: *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, București, 1978
- VOINESCU, Alice : *Scrisori către fiul și fiica mea*, București, 1994

Notă: Tema tezei de doctorat va fi stabilită de către coordonator împreună cu candidatul, în funcție de competențele, abilitățile și preocupările științifice ale candidatului dintr-una din cele șapte direcții de cercetare propuse de coordonator.

TEMATICA DISCIPLINEI OBLIGATORII: TEOLOGIE DOGMATICĂ

Subiect: HRISTOLOGIE ORTODOXĂ

Bibliografie:

- CHIȚESCU, prof. dr. Nicolae., *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. II, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1958.
- EVDOKIMOV, Paul, *Ortodoxia*, trad. dr. Irineu Popa, EIBMBOR, București, 1996.
- GALERIU, pr. prof., Constantin, *Jertfă și răscumpărare*, Harisma, 1991.
- LOSSKY, Vladimir, *Teologiamistică a Bisericii de Răsărit*, trad. pr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia.
- MEYENDORFF, John, *Hristos în gândirea creștină răsăriteană*, trad. pr. prof. Nicolai Buga, EIBMBOR, București, 1997.
- POPA, Prof. univ. dr. Irineu Ion, *Iisus Hristos este același, ieri, azi și în veac*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2010.
- SCHÖNBORN, Christoph, *Icoana lui Hristos, O introducere teologică*, trad. Pr. Dr. Vasile Răducă, București, Ed. Anastasia, București 1996.
- SFÂNTUL ATANASIE CEL MARE, *Cuvânt despre Întruparea cuvântului*, PSB15, trad. pr. prof. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1987.
- SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, PSB41, trad. pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 2000.
- SFÂNTUL GRIGORIE DE NAZIANZ, *Opere dogmatice*, trad. pr. dr. Gheorghe Tilea, Herald, București, 2002.
- SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, trad. de Dumitru Fecioru, Ed. Scripta, București, 1993.
- SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, PSB 80, EIBMBOR, București, 1983.
- STĂNILOAE, Pr. prof. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.

TEMATICA DISCIPLINEI DE SPECIALITATE: TEOLOGIE MORALA

1. Binele și caracterul său ipostatic în Teologia Morală Ortodoxă
2. Legea morală : legea divină : naturală și morală ; cele trei paradigme ale legii morale (Sf. Maxim Mărturisitorul) ; Torah și mitzvot : legea morală a Vechiului Testament ; „legea harului” (poruncile Mântuitorului) ca „legea iubirii” (Marcu Ascetul)
3. Conștiința morală
4. Libertatea : liberul arbitru ; caracterul relativ al libertății umane; libertatea duhovnicească
5. Responsabilitatea morală

6. Moralitatea faptelor omenești
7. Virtutea
8. Păcatul
9. Valoarea morală a Sfintelor Taine
10. Creșterea duhovnicească și etapele ei
11. Cele trei dimensiuni ale moralei creștine: datoriile față de Dumnezeu; datoriile față de aproapele; datoriile față de sine însuși
12. Datoriile față de Dumnezeu
13. Datoriile față de aproapele
14. Datoriile față de noi înșine: datoriile față de suflet; datoriile față de trup (implicații bioetice: eutanasia, transplantul de organe; fertilizarea in vitro; clonarea etc.)
15. Relația cu creația lui Dumnezeu. Morala creștină și mediul înconjurător
16. Familia creștină: Biserica din casă, moralitate și natalitate/maternitate; specificul moral al familiei creștine
17. Biserica și sfera publică: Biserica și stat; Biserica și societate civilă
18. Moralitate creștină și viață economică

Bibliografie

1. Mitrop. Nicolae Mladin, O. Bucevschi, C. Pavel, I. Zăgrea: Teologia Morală Ortodoxă, 2 vol., București, 1979
2. Georgios Mantzaridis: Morala creștină, vol. II, București, 2006
3. Mitrop. Atanasie Mironescu: Manual de Teologie Morală, București, 1895
4. Mitrop. Nicolae Mladin: Studii de Teologie Morală, Sibiu, 1969
5. Șerban Ionescu: Morala ortodoxă față de celelalte morale confesionale – după izvoarele lor originale, București, 1941
6. Mitrop. Irineu Popa: Substanța morală a dreptului, București, 2009
7. Gheorghe Popa: Lege și iubire. Coordonate biblice și hermeneutice pentru teologia morală, Iași, 2011
8. Picu Ocoleanu: Liturghia poruncilor divine. Prolegomene teologice la o nouă cultură a legii, Craiova, 2004 (ed. a II-a: București, 2008)
9. Ioan Bunea: Fenomenologia conștiinței morale, Cluj-Napoca, 2009
10. Ștefan Iloaie: Responsabilitatea morală personală și comunitară, Cluj-Napoca, 2009
11. Ioan I. Ică jr; Germano Marani: Gândirea socială a Bisericii. Fundamente-documente-analize-perspective, Sibiu, 2002
12. Georgios Mantzaridis: Globalizare și universalitate. Himeră și adevăr, București, 2002.

III. Candidații înscriși la specialitatea Patrologie și literatură post-patristică, conducător științific: Pr.Conf.univ.dr CONSTANTIN BĂJĂU:

- Susținerea temei de cercetare
- Examen scris cu subiecte de la disciplina fundamentală **Teologie Dogmatică** (test din programa de mai jos) și de la disciplina de specialitate **Patrologie și literatură postpatristică** (test din programa de mai jos)

Teme de cercetare:

1.Creația și pronia divină la Sfinții Părinți din secolul al IV-lea

Bibliografie:

Sfântul Vasile cel Mare- *Traduceri: Omilii la Hexaemeron, la Psalmi și cele 24 de Omilii și cuvântări*, P.S.B., vol. 17, București 1986; *Despre Sfântul Duh. Epistole*, P.S.B., vol. 12, București 1988; *Scrieri dogmatice și exegetice*, în colecția PSB, vol. 4, seria nouă. *Studii: Caraza, Diac. Asist. Ion, Revelația divină în Hexaemeronul Sfântului Vasile cel Mare*, în rev. O., an XXXI, nr. 1/1979, p. 116-134; Neaga, Pr. Prof. Nicolae, *Vechiul Testament în preocupările Sfântului Vasile cel Mare*, în rev. O., an XXXI, nr. 1/1979, p. 134-146; Punguță, Ierodiac. Drd. Vincentie, *Antropologia ortodoxă în viziunea omiliilor Despre crearea omului ale Sfântului Vasile cel Mare*, în R.T., serianouă, an I (73), nr. 3/1991, p. 21-33; Voicu, Arhidiacon. Prof. Constantin, *Învățătură despre creație la Sfântul Vasile cel Mare*, în vol. "Sfântul Vasile cel Mare. Închinare la 1600 de ani de la săvârșirea sa", București 1980, p. 71-94; *Studia Basiliana*, vol. I-II, Edit. Basilica, București 2009.

Sfântul Grigorie Teologul - *Traduceri: Cele cincisprezece Cuvântări despre Dumnezeu*, trad. de Pr. Gh. Tileași N. Barbu, București 1947 și 2008; *Opere dogmatice*, Edit. Herald, București 2002; *Panegiric în cinstea Sfântului Vasile cel Mare*, București 2014; Ielciu, Drd. Ioan Mircea, *Viața și valoarea ei după Sfinții Părinți Capadocieni*, în rev. M.M.S., an LXII, nr. 1-2/1986, p. 68-83.

Sfântul Grigorie al Nisei - *Traduceri: Despre facerea omului, Cuvânt apologetic la Hexaemeron, Marele Cuvânt catehetic*, trad. și note de Pr. Prof. Teodor Bodogae, în colecția P.S.B., vol. 30, București 1998. *Studii: Băjău, Constantin, Patrologie*, Craiova 2018.

Sfântul Ioan Gură de Aur -

Traduceri: PSB 21-23; Cuvintele I și II la Facere, trad. de Pr. Dtru Fecioru, în rev. G.B., an XLIV, nr. 1-2/1985, p. 27-35; *Cuvintele III și IV la Facere*, trad. de Pr. Dtru Fecioru, în rev. G.B., an XLIV, nr. 3-4/1985, p. 193-201; *Cuvintele V (P.G. 54, 599-604), VI (P.G. 54, 604-607) și VII (P.G. 54, col. 607-616) la Facere*, trad. de Pr. Dtru Fecioru, în rev. G.B., an XLIV, nr. 7-9/1985, p. 492-507; *Studii: Coman, Pr. Prof. Ioan G., Actualitatea Sfântului Ioan Gură de Aur (354-1954)*, în rev. S.T., seria a II-a, an VII, nr. 7-8/1955, p. 403-422; Micle, Arhim. Veniamin, *Citirea și interpretarea Sfintei Scripturi după Omiliile Sfântului Ioan Gură de Aur*, în rev. O., an XXXII, nr. 2/1980, p. 275-298; *Sfântul Ioan Gură de Aur - mare misionar al Bisericii*, vol. I-II, Edit. Basilica, București 2015; Stylianos Papadopoulos, *Gândirea teologică a Sfântului Ioan Hrisostom*, Edit. Bizantină, București 2013; Idem, *Viața, activitatea și opera Sfântului Ioan Hrisostom*, Edit. Bizantină, București 2014.

2.Părinți și scriitori sirieni, apărători ai dreptei credințe

Bibliografie:

Sebastian Brock, *Părinții și scriitorii sirieni de ieri și de azi*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2016, 325 p.

Ionița Apostlache, *Hristologie și mistică în teologia siriană*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2014.

Wilhem Baum, Dietmar W. Winkler, *Biserica Asiriană a Răsăritului. O scurtă istorie a creștinismului siro-oriental*, traducere și note de Andrei Macar, Ed. Doxologia, Iași, 2020.

3.Sfântul Sofronie al Ierusalimului în contextul vremii sale.

Bibliografie:

Traduceri: Viața și scrierile, Edit. Sophia, București 2012.

Studii: Schomborn, Cristoph von, Sofronie al Ierusalimului. Viața monahală și Mărturisirea doctrinară, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Edit. Anastasia, București 2007.

4.Sfinții Patrick și Frideswide: doi monahi britanici între istorie și legendă. Analize și comentarii din perspectivă ortodoxă.

1. Confession of St. Patrick, Part 17". Christian Classics Ethereal Library. Archived from the original on 23 March 2010. Retrieved 11 March 2010.

2. Ó Cróinín 1995, pp. 30–33. Ramsay MacMullen's *Christianizing the Roman Empire* (Yale University Press, 1984) examines the better-recorded mechanics of conversion in the Empire, and forms the basis of Ó Cróinín's conclusions.

3. Roy Flechner (2019). *Saint Patrick Retold: The Legend and History of Ireland's Patron Saint*. Princeton University Press. ISBN 978-0691190013. Archived from the original on 11 June 2020. Retrieved 11 March 2019.

4. Mayr-Harting, Henry (1985). "Functions of a twelfth-century shrine: the miracles of St Frideswide". In Mayr-Harting, Henry; Moore, R. I. (eds.). *Studies in medieval history presented to R. H. C. Davis*. London: Hambledon Press. pp. 193–206. doi:10.5040/9781472599131.ch-014. ISBN 978-0-907628-68-2.

5. Reames, Sherry (2003). *Middle English legends of women saints*. Kalamazoo, Mich.: Medieval Institute Publications. ISBN 978-1-58044-046-2.

6. *Saint Patrick Retold: The Legend and History of Ireland's Patron Saint*. Princeton University Press. 2019. p. 211. ISBN 978-0691190013. Archived from the original on 11 June 2020. Retrieved 11 March 2019.

TEMATICA DISCIPLINEI OBLIGATORII: TEOLOGIE DOGMATICĂ

Subiect: HRISTOLOGIE ORTODOXĂ

Bibliografie:

CHIȚESCU, prof. dr. Nicolae., *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. II, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1958.

EVDOKIMOV, Paul, *Ortodoxia*, trad. dr. Irineu Popa, EIBMBOR, București, 1996.

GALERIU, pr. prof., Constantin, *Jertfă și răscumpărare*, Harisma, 1991.

LOSSKY, Vladimir, *Teologiamistică a Bisericii de Răsărit*, trad. pr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia.

MEYENDORFF, John, *Hristos în gândirea creștină răsăriteană*, trad. pr. prof. Nicolai Buga, EIBMBOR, București, 1997.

POPA, Prof. univ. dr. Irineu Ion, *Iisus Hristos este același, ieri, azi și în veac*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2010.

- SCHÖNBORN, Christoph, *Icoana lui Hristos, O introducere teologică*, trad. Pr. Dr. Vasile Răducă, București, Ed. Anastasia, București 1996.
- SFÂNTUL ATANASIE CEL MARE, *Cuvânt despre Întruparea cuvântului*, PSB15, trad. pr. prof. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1987.
- SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, PSB41, trad. pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 2000.
- SFÂNTUL GRIGORIE DE NAZIANZ, *Opere dogmatice*, trad. pr. dr. Gheorghe Tilea, Herald, București, 2002.
- SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, trad. de Dumitru Fecioru, Ed. Scripta, București, 1993.
- SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, PSB 80, EIBMBOR, București, 1983.
- STĂNILOAE, Pr. prof Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. II*, Ed. Institutului Bibic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.

TEMATICA DISCIPLINEI DE SPECIALITATE: PATROLOGIE ȘI LITERATURĂ POST-PATRISTICĂ

Sfinți Părinți din secolele IV-V. Principalele repere ale vieții, operei și doctrinei lor :

1. Sfântul Atanasie cel Mare
2. Sfântul Vasile cel Mare
3. Sfântul Grigorie Teologul
4. Sfântul Grigorie al Nissei
5. Sfântul Ioan Gură de Aur

Bibliografie:

Izvoare patristice:

Sf. Atanasie cel Mare - *Tratat despre Întruparea Cuvântului și despre arătarea Lui nouă după trup, Trei cuvinte împotriva arienilor*, trad., introd. și note de Pr. Prof. Dtru Stăniloae, în colecția P.S.B., vol. 15, București 1987; *Epistole și Viața Sfântului Antonie*, trad. de Pr. Prof. Dtru Stăniloae, în P.S.B. 16, București 1988.

Sf. Vasile cel Mare - *Omilii la Hexaemeron, la Psalmi și la cele 24 de Omilii și cuvântări*, trad. de Pr. Prof. Dtru Fecioru, P.S.B., vol. 17, București 1986; *Despre Sfântul Duh*, trad., introd., note și index de Pr. Prof. Dr. Ctin Cornițescu și Pr. Prof. Dr. T. Bodogae, în P.S.B., vol. 12, București 1988;

Sf. Grigorie Teologul - *Cele cincisprezece Cuvântări despre Dumnezeu*, trad. de Pr. Gh. Tilea și N. Barbu, București 1947 și 2008

Sf. Grigorie al Nissei - *Despre viața lui Moise, Tâlcuirea mănăstirii la Cântarea Cântărilor, Despre Fericiri, Despre Rugăciunea Domnească*, trad. și note de Pr. Prof. Dtru Stăniloae și Pr. Ioan Buga, în colecția P.S.B., vol. 29, București 1982; *Despre facerea omului, Omilii la Ecclesiast, Marele Cuvânt catehetic, Dialog despre suflet și înviere, Despre iubirea de săraci și despre facerea de bine, Despre săvârșire*, trad. și note de Pr. Prof. Teodor Bodogae, în colecția P.S.B., vol. 30, București 1998

Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere* (PSB 21, 22) și *Omilii la Matei* (PSB 23)

Pr. Conf. Dr. Constantin Băjău, *Patrologie*, Craiova, 2018

IV. Candidații înscriși la specialitatea Spiritualitate ortodoxă – ascetică și mistică, conducător științific: Pr.Prof.univ.dr NICOLAE-RĂZVAN STAN:

- Susținerea temei de cercetare
- Examen scris cu subiecte de la disciplina fundamentală **Teologie Dogmatica** (test din programa de mai jos) și de la disciplina de specialitate **Spiritualitate ortodoxă –Ascetică și Mistică** (test din programa de mai jos)

Directii de cercetare:

1. Fundamentele și conținuturile biblice ale Spiritualității Ortodoxe

Bibliografie: PR. LECT. DUMITRU ABRUDAN, „Aspecte ale antropologiei Vechiului Testament”, *Studii Teologice*, nr. 3-4/1978, pp. 264-270; ROBERT JEWETT, *Paul's Anthropological Terms: A Study of their Use in Conflict Settings*, A. J. Brill, Leiden, 1971; ROCH A. KERESZTY, *Jesus Christ: Fundamentals of Christology*, revised and updated third edition, St Pauls, New York, 2002; DIACON PROF. DR. GRIGORIE T. MARCU, *Antropologia paulină*, Sibiu, 1941; NICOLAE MLADIN, Mitropolitul Ardealului, *Studii de Teologie Morală*, Sibiu, 1969; MITROPOLITUL NICOLAE MLADIN, *Prelegeri de Mistică Ortodoxă*, Notate de studentul în Teologie Nicolae Streza în anul universitar 1947-1948, ed. Nicolae Streza, Târgu-Mureș, 1996; MITROPOLITUL NICOLAE MLADIN, „Hristos – Viața noastră” sau *Asceza și Mistica Paulină*, Ed. Deisis, Sibiu, 1996; GHEORGHIOS PATRONOS, *Parcursul istoric al lui Iisus: de la iesle la mormântul gol*, trad. Lect. Dr. Sabin Preda, Ed. Bizantină, București, 2011; DR. ANTONIE PLAMADEALA, Mitropolitul Ardealului, *Tradiție și libertate în Spiritualitatea Ortodoxă*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2004; TOMÁŠ ŠPIDLÍK, *Spiritualitatea Răsăritului creștin. I. Manual sistematic*, ediția a II-a, trad. Diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005; TOMÁŠ ŠPIDLÍK, *Izvoarele luminii. Tratat de spiritualitate*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, trad. Ileana Mureșanu, Ed. Ars Longa, Iași, 2001; NICOLAE RĂZVAN STAN, „The anthropological understanding of the «heart» in the Old Testament. An analysis from Christian mystical perspective”, *Teologia* (Arad), nr. 4/2008, pp. 73-85; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Fundamentele biblice ale hristologiei Simbolului de credință niceo-constantinopolitan”, în vol.: *The Niceo-Constantinopolitan Creed. Expression of the One and Undivided Church Faith. History, Doctrine and Spirituality*, International Symposium of Theology, Arad, 8th and 10th of June 2010, coordonatori: Pr. Prof. Dr. Ioan Tulcan și Conf. Dr. Cristinel Ioja, Ed. Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2011, pp. 456-498; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Human Person as a Being Created in the Image of God and as the Image of the Son: The Orthodox Christian Perspective”, *International Journal of Orthodox Theology*, 2:3(2011), pp. 120-143; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILAOE, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Ed. IBMBOR, București, 2002.

2. Dogmă și Spiritualitate

Bibliografie: PR. PROF. DR. BORIS BOBRINSKOY, *Împărtășirea Sfântului Duh*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. IBMBOR, București, 1999; PETER BYRNE and LESLIE HOULDEN (editors), *Companion Encyclopedia of Theology*, Routledge, London and New York, 1995; OLIVIER CLÉMENT, *Creștinismul bizantin*, trad. Maria și Adrian Alexandrescu, Ed. Nemira, București, 2017; OLIVIER CLÉMENT, *Întrebări asupra omului*, trad. Ierom. Iosif Pop și Pr. Ciprian Șpan, Alba-Iulia, 1997; JEAN DANIELOU, *Platonisme et Théologie Mystique. Essai sur la doctrine spirituelle de Saint Grégoire de Nysse*, Aubier, Éditions Mouton, Paris, 1944; ARCHIMANDRITE PLACIDE DESEILLE, *La Spiritualité Orthodoxe et la Philocalie*, Bayard Éditions,

Paris, 1997; PAUL EVDOKIMOV, *Vârstele vieții spirituale*, trad. Pr. Prof. Ion Buga, Ed. Christiana, București, 1993; PAUL EVDOKIMOV, *Hristos în gândirea rusă*, trad. Pr. Ion Buga, Ed. Symbol, București, 2001; PAUL EVDOKIMOV, *Taina iubirii. Sfințirea unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, ediția a II-a revăzută, trad. Gabriela Moldoveanu, Ed. Christiana, București, 1999; PAUL EVDOKIMOV, *Femeia și mântuirea lumii*, trad. Gabriela Moldoveanu, Ed. Christiana, București, 1995; PAUL EVDOKIMOV, *Ortodoxia*, trad. Dr. Irineu Ioan Popa, Arhiepiscopul vicar, Ed. IBMBOR, București, 1996; PAUL EVDOKIMOV, „Mystère de la personne humaine”, *Contacts*, nr. 68/1969, pp. 272-289; PARINTELE GEORGE FLOROVSKY, *Biserica, Scriptura, Tradiția: Trupul viu al lui Hristos*, trad. Florin Caragiu și Gabriel Mândrilă, Ed. Platytera, București, 2005; PR. PROF. CONSTANTIN GALERIU, *Jertfă și Răscumpărare*, Ed. Harisma, București, 1991; VLADIMIR LOSSKY, *Teologia Mistică a Bisericii de Răsărit*, trad. Pr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia, București, 1993; VLADIMIR LOSSKY, *Introducere în teologia ortodoxă*, trad. Lidia și Remus Rus, Ed. Sophia, București, 2006; VLADIMIR LOSSKY, *După chipul și asemănarea lui Dumnezeu*, trad. Anca Manolache, Ed. Humanitas, București, 1998; M. LOT-BORODINE, *La déification de l'homme selon la doctrine des Pères grecs*, Éditions du Cerf, Paris, 1970; GEORGIOS I. MANTZARIDIS, *The Deification of Man: St Gregory Palamas and the Orthodox Tradition*, translated from the Greek by Liadain Sherrard, St Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 1984; E. L. MASCALL, *The Importance of Being Human. Some Aspects of the Christian Doctrine of Man*, Oxford University Press, London, 1959; LUCAS FRANCISCO MATEO-SECO and GIULIO MASPERO (editors), *The Brill Dictionary of Gregory of Nyssa*, translated by Seth Cherney, Supplements to Vigiliae Christianae, vol. 99, Brill, Leiden, Boston, 2010; NIKOLAOS MATSOUKAS, *Teologia Dogmatică și Simbolică. IV. Demonologia*, trad. Pr. Prof. Dr. Constantin Coman și Pr. Drd. Cristian-Emil Chivu, Ed. Bizantină, București, 2002; JOHN MEYENDORFF, *Teologia Bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, trad. Pr. Conf. Dr. Alexandru I. Stan, Ed. IBMBOR, București, 1996; JOHN MEYENDORFF, *Isihasmul bizantin: probleme istorice, teologice și sociale. Colecție de studii*, trad. Vasilica Eugenia Cristea, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2018; JOHN MEYENDORFF, *O introducere în studiul vieții și operei Sfântului Grigorie Palama*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. Nemira, București, 2014; PANAYOTIS NELLAS, *Omul – animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă*, ediția a III-a, trad. Diac. Ioan Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2002; PANAYOTIS NELLAS, *Hristos, Dreptatea lui Dumnezeu și îndreptarea noastră – pentru o soteriologie ortodoxă*, trad. Pr. Prof. Ioan Ică sr., Ed. Deisis, Sibiu, 2012; PANAYOTIS NELLAS, „De la Mère de Dieu”, *Contacts*, nr. 164/1993, pp. 251-264; PANAYOTIS NELLAS, „L'Église, un lieu pour renaître”, *Contacts*, nr. 114/1981, pp. 82-102; NIKOS A. NISSIOTIS, *Secular and Christian Images of the Human Person*, Athens, 1983; CONSTANTIN PAPOULIDIS, „Rédemption et mystère de l'Eglise du point de vue orthodoxe”, *ΘΕΟΛΟΓΙΑ*, nr. 1-4/1969, pp. 490-502; JAMES R. PAYTON, Jr., *Light from the Christian East: An Introduction to the Orthodox Tradition*, InterVarsity Press, Downers Grove, Illinois, 2007; Acad. Dr. Mitrop. IRINEU POPA, *Experiențe mistice la Părinții Orientali*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2012; PS PROF. DR. IRINEU SLATINEANUL, *Omul ființă spre îndumnezeire*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2000; PS PROF. DR. IRINEU SLATINEANUL, *În duhul sfințeniei lui Hristos*, Ed. Universitaria, Craiova, 2001; NORMAN RUSSELL, *The Doctrine of Deification in the Greek Patristic Tradition*, Oxford University Press, Oxford, 2006; TOMÁŠ ŠPIDLÍK, *Spiritualitatea Răsăritului creștin. I. Manual sistematic*, ediția a II-a, trad. Diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005; TOMÁŠ ŠPIDLÍK, *Izvoarele luminii. Tratat de spiritualitate*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, trad. Ileana Mureșanu, Ed. Ars Longa, Iași, 2001; NICOLAE RĂZVAN STAN, „The relation between Doctrine and Spirituality in Father Dumitru Stăniloae's thinking”, în vol.: *Tradition and Dogma: What*

kind of Dogmatic Theology do we propose for nowadays?, Orthodox Dogmatic Theology Symposium, 2nd International Edition, Arad, 11th to 13th of June 2009, Coordonatori: Ioan Tulcan, Cristinel Ioja, Michel Stavrou și Peter Bouteneff, Ed. Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2009, pp. 292-322; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Principiile spiritualității ortodoxe reliefate în opera părintelui profesor Ion Bria”, în vol.: *Relevanța operei Părintelui Profesor Ion Bria pentru viața bisericească și socială actuală. Direcții noi de cercetare în domeniul doctrinei, misiunii și unității Bisericii/The Relevance of Reverend Professor Ion Bria's work for contemporary society and for the life of the Church. New Directions in the Research of Church Doctrine, Mission, and Unity*, Coordonator: Pr. Conf. Univ. Dr. Nicolae Moșoiu, Ed. Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, pp. 481-494; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Teologia – Taina cunoașterii lui Dumnezeu prin trăirea ascetică, experiența eclesială și aprofundarea adevărilor doctrinare”, în vol.: *Revelație, Dogmă și Spiritualitate în Perspectiva Misiunii Bisericii*, Al III-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică Ortodoxă, Cluj-Napoca, 25-26 mai 2010, ediție îngrijită de: Pr. Prof. Dr. Valer Bel și Pr. Asist. Dr. Cristian Sonea, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2011, pp. 339-378; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Teologie și metodă la Sfântul Grigorie Palama”, în vol.: *Teologia ca vocație eclezială, pastoral-misionară și dimensiunea sa academică. Dinamica Facultății de Teologie Ortodoxă «Ilarion V. Felea» din Arad în context contemporan (1991-2011)*, coordonatori: Ioan Tulcan, Cristinel Ioja și Filip Albu, Ed. Astra Museum, Sibiu, 2012, pp. 278-298; NICOLAE RĂZVAN STAN, „The Human Mind and the Knowledge of God According to Father Dumitru Stăniloae. An Analysis of his Annotations in the «PSB» Collection”, în vol.: *The Function and the Limits of Reason in Dogmatic Theology*, Papers of the third International Symposium of the IAODT, Thessaloniki, 23-26 June 2011, editors: Ioan Tulcan, Michel Stavrou, Peter Bouteneff, Cristinel Ioja, Ed. Astra Museum, Sibiu, 2012, pp. 183-231; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Fr Dumitru Stăniloae on Dogmatic Development”, *Sobornost*, incorporating Eastern Churches Review”, volume 36, issue 2: 2014, pp. 20-35; NICOLAE RĂZVAN STAN, „The Definition, Structure and Classification of Dogmas in Dumitru Stăniloae's Theological Thought”, in vol.: *Dogma and Terminology in the Orthodox Tradition Today*, 4th International Symposium of Orthodox Dogmatic Theology, Sofia, 22-25 September, 2013, editors: IOAN TULCAN, PETER BOUTENEFF, MICHEL STAVROU, Ed. Astra Museum, Sibiu, 2015, pp. 241-258; PR. PROF. DR.DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1-3, ediția a doua, Ed. IBMBOR, București, 1996/1997; PR. PROF. DR.DUMITRU STĂNILOAE, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, Ed. IBMBOR, București, 2006; PR. PROF. DR.DUMITRU STĂNILOAE, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Ed. IBMBOR, București, 2002; CHRISTOS YANNARAS, *Abecedar al credinței. Introducere în teologia ortodoxă*, trad. Pr. Dr. Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 1996.

3. Conținutul și perspectivele duhovnicești ale cultului ortodox

Bibliografie: ENE BRANISTE, *Liturgica Generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, ediția a II-a revizuită și completată, Ed. IBMBOR, București, 1993; SF. NICOLAE CABASILA, *Despre viața în Hristos*, trad. Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Ed. IBMBOR, București, 2001; SF. NICOLAE CABASILA, *Cuvântările teologice: la Iezechiel – Hristos – Fecioara Maria*, Scrieri I, trad. diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2010; SF. NICOLAE CABASILA, *Explicări la dumnezeiasca Liturghie*, Scrieri II, trad. diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2014; Olivier Clément, *Cântecul lacrimilor. Eseu despre pocăință*, ediția a II-a, trad. Ileana Brie, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2009; ALEXANDER GOLITZIN, *Mistagogia: experiența lui Dumnezeu în Ortodoxie. Studii de teologie mistică*, trad. Diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 1998; PR. PROF. DR.

IOAN ICĂ, „Modurile prezenței personale a lui Iisus Hristos și a împărtășirii de El în Sfânta Liturghie și Spiritualitatea Ortodoxă”, în: *Persoană și Comuniune. Prinos de cinstire Părintelui Profesor Academician Dumitru Stăniloae la împlinirea vârstei de 90 de ani*, Sibiu, 1993, pp. 335-358; DIAC. IOAN I. ICĂ JR, *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului – integrala comentariilor liturgice bizantine: studii și texte*, Ed. Deisis, Sibiu, 2011; *Împărtășirea continuă cu Sfintele Taine: dosarul unei controverse – mărturiile Tradiției*, Ed. Deisis, Sibiu, 2006; JEAN-CLAUDE LARCHET, *Viața sacramentală*, trad. Marinela Bojin, Ed. Basilica, București, 2015; ANCA MANOLACHE, *Sfintele Taine în viața Bisericii*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2004; JUAN MATEOS, S.J., *Celebrarea Cuvântului în Liturghia Bizantină. Studiu istoric*, trad. Cezar Login, Cluj-Napoca, 2007; PR. ALEXANDER SCHMEMANN, *Liturghie și viață: desăvârșirea creștină prin intermediul experienței liturgice*, trad. Pr. Viorel Sava, Ed. Basilica, București, 2014; ALEXANDER SCHEMAMANN, *Introducere în Teologia Liturgică*, trad. Ierom. Vasile Bârză, Ed. Sophia, București, 2002; ALEXANDER SCHMEMANN, *Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, trad. Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi, Ed. IBMBOR, București, 2001; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Intercorelația dintre Sfânta Scriptură și Sfânta Liturghie în viața Bisericii și a credincioșilor”, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, anul LV, nr. 1/2010, pp. 139-152; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Canonul de rugăciune al Sfintei Împărtășiri: aspecte ascetico-mistice”, în: NICOLAE RĂZVAN STAN (editor), *Pastorație și misiune: metode misionar-pastorale de apărare și mărturisire a dreptei credințe în epoca modernă*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2017, pp. 44-61; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1-3, ediția a doua, Ed. IBMBOR, București, 1996/1997; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, „Dumnezeiasca Euharistie în cele trei confesiuni”, *Ortodoxia*, nr. 1/1953, pp. 46-115; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, „Legătura între Euharistie și iubirea creștină”, *Studii Teologice*, nr. 1-2/1965, pp. 3-32; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, „Din aspectul sacramental al Bisericii”, *Studii Teologice*, nr. 9-10/1966, pp. 531-562; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, „Taina Euharistiei, izvor de viață spirituală în Ortodoxie”, *Ortodoxia*, nr. 3-4/1979, pp. 499-510.

4. Spiritualitatea Ortodoxă: istorie, particularități, tendințe, autori și teme

Bibliografie: Filocalia, vol. 1-12, trad. Pr. Prof. univ. dr. Dumitru Stăniloae, diferitele ediții apărute în limba română; PR. PROF. DR. BORIS BOBRINSKOY, *Împărtășirea Sfântului Duh*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. IBMBOR, București, 1999; HARRY BOOSALIS, *Viața duhovnicească ortodoxă după Sfântul Siluan Athonitul*, trad. Emil Mărginean, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2014; M. LOT-BORODINE, *La déification de l'homme selon la doctrine des Pères grecs*, Éditions du Cerf, Paris, 1970; PETER BYRNE and LESLIE HOULDEN (editors), *Companion Encyclopedia of Theology*, Routledge, London and New York, 1995; JOHN CHRYSAVGIS, *Sfântul Ioan Scărarul: de la Pustia egipteană la Muntele Sinaiului*, trad. Gheorghe Fedorovici, Ed. Sophia, București, 2005; OLIVIER CLÉMENT, *Creștinismul bizantin*, trad. Maria și Adrian Alexandrescu, Ed. Nemira, București, 2017; JEAN DANIELOU, *Platonisme et Théologie Mystique. Essai sur la doctrine spirituelle de Saint Grégoire de Nysse*, Aubier, Éditions Montaigne, Paris, 1944; ARCHIMANDRITE PLACIDE DESEILLE, *La Spiritualité Orthodoxe et la Philocalie*, Bayard Éditions, Paris, 1997; PAUL EVDOKIMOV, *Ortodoxia*, trad. Dr. Irineu Ioan Popa, Arhieru vicar, Ed. IBMBOR, București, 1996; „*Fratele nostru este viața noastră*”. *Spiritualitatea Cuviosului Siluan Athonitul*, trad. Aniela Siladi, Efrosenia Galușca și Zaharia-Ciprian Brat, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2016; VLADIMIR LOSSKY, *Teologia Mistică a Bisericii de Răsărit*, trad. Pr. Vasile

Răducă, Ed. Anastasia, București, 1993; VLADIMIR LOSSKY & NICOLAE ARSENEV, *Paternitatea duhovnicească în Rusia secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea*, trad. Ciprian Vidican, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2017; GEORGIOS I. MANTZARIDIS, *The Deification of Man: St Gregory Palamas and the Orthodox Tradition*, translated from the Greek by Liadain Sherrard, St Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 1984; LUCAS FRANCISCO MATEO-SECO and GIULIO MASPERO (editors), *The Brill Dictionary of Gregory of Nyssa*, translated by Seth Cherney, Supplements to Vigiliae Christianae, vol. 99, Brill, Leiden, Boston, 2010; JOHN MEYENDORFF, *Teologia Bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, trad. Pr. Conf. Dr. Alexandru I. Stan, Ed. IBMBOR, București, 1996; JOHN MEYENDORFF, *Isihasmul bizantin: probleme istorice, teologice și sociale. Colecție de studii*, trad. Vasilica Eugenia Cristea, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2018; JOHN MEYENDORFF, *O introducere în studiul vieții și operei Sfântului Grigorie Palama*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. Nemira, București, 2014; Acad. Dr. Mitrop. IRINEU POPA, *Experiențe mistice la Părinții Orientali*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2012; PS PROF. DR. IRINEU SLĂTINEANUL, *Omul ființă spre îndumnezeire*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2000; PS PROF. DR. IRINEU SLĂTINEANUL, *În duhul sfințeniei lui Hristos*, Ed. Universitaria, Craiova, 2001; NORMAN RUSSELL, *The Doctrine of Deification in the Greek Patristic Tradition*, Oxford University Press, Oxford, 2006; PR. ROMAN RYTSAR, *Teologia chenetică a lui Antonie Bloom, Mitropolitul Surojului, din perspectivă antropologică*, trad. Lucian Filip, Ed. Doxologia, Iași, 2016; TOMÁŠ ŠPIDLÍK, *Spiritualitatea Răsăritului creștin. I. Manual sistematic*, ediția a II-a, trad. Diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005; TOMÁŠ ŠPIDLÍK, *Izvoarele luminii. Tratat de spiritualitate*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, trad. Ileana Mureșanu, Ed. Ars Longa, Iași, 2001; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Sfântul Simeon Noul Teolog, apologetul vieții duhovnicești autentice”, *Altarul Banatului*, nr. 4-6/2005, pp. 53-67; NICOLAE RĂZVAN STAN, „The Ascetical Dimension of Spiritual Life in the Thought of St. Basil the Great”, *Revista Teologică*, nr. 3/2011, pp. 63-79; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Doctrina energiilor necreate: dogmă a Bisericii sau teologumenă formulată de Sfântul Grigorie Palama?”, în vol.: *Credință și mărturisire – Istorie și actualitate*, coordonatori: Valer Bel, Cristian Sonea, Grigore-Dinu Moș, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012, pp. 125-151; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1-3, ediția a doua, Ed. IBMBOR, București, 1996/1997; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, Ed. IBMBOR, București, 2006; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Ed. IBMBOR, București, 2002; CHRISTOS YANNARAS, *Abecedar al credinței. Introducere în teologia ortodoxă*, trad. Pr. Dr. Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 1996.

5. Spiritualitatea filocalică

Bibliografie: Filocalia, vol. 1-12, trad. Pr. Prof. univ. dr. Dumitru Stăniloae, diferitele ediții apărute în limba română; BROCK BINGAMAN and BRADLEY NASSIF (editors), *The Philokalia: A Classic Text of Orthodox Spirituality*, Oxford University Press, Oxford/New York, 2012; PR. PROF. DR. BORIS BOBRINSKOY, *Împărtășirea Sfântului Duh*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. IBMBOR, București, 1999; PR. PROF. DR. ION BRIA, *Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică*, Ed. România Creștină, București, 1999; OLIVIER CLEMENT, *Creștinismul bizantin*, trad. Maria și Adrian Alexandrescu, Ed. Nemira, București, 2017; ARCHIMANDRITE PLACIDE DESEILLE, *La Spiritualité Orthodoxe et la Philocalie*, Bayard Éditions, Paris, 1997; PAUL EVDOKIMOV, *Ortodoxia*, trad. Dr. Irineu Ioan Popa, Arhieru vicar, Ed. IBMBOR, București, 1996; ARTHUR HOLDER (editor), *The Blackwell Companion to Christian Spirituality*, Blackwell Publishing, Malden – Oxford – Carlton, 2015; VLADIMIR LOSSKY,

Teologia Mistică a Bisericii de Răsărit, trad. Pr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia, București, 1993; JOHN MEYENDORFF, *Teologia Bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, trad. Pr. Conf. Dr. Alexandru I. Stan, Ed. IBMBOR, București, 1996; JOHN MEYENDORFF, *Isihasmul bizantin: probleme istorice, teologice și sociale. Colecție de studii*, trad. Vasilica Eugenia Cristea, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2018; Acad. Dr. Mitrop. IRINEU POPA, *Experiențe mistice la Părinții Orientali*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2012; PS PROF. DR. IRINEU SLĂTINEANUL, *Omul ființă spre îndumnezeire*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2000; PS PROF. DR. IRINEU SLĂTINEANUL, *În duhul sfințeniei lui Hristos*, Ed. Universitaria, Craiova, 2001; TOMÁŠ ŠPIDLÍK, *Spiritualitatea Răsăritului creștin. I. Manual sistematic*, ediția a II-a, trad. Diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005; TOMÁŠ ŠPIDLÍK, *Izvoarele luminii. Tratat de spiritualitate*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, trad. Ileana Mureșanu, Ed. Ars Longa, Iași, 2001; PR. CONF. UNIV. DR. NICOLAE RAZVAN STAN, „Libertatea de alegere ca dar și ca responsabilitate potrivit învățării Filocaliei”, în: NICOLAE RAZVAN STAN (editor), **Demnitatea și libertatea persoanei umane: abordare interdisciplinară**, Ed. Universitaria/Mitropolia Olteniei, Craiova, 2016, pp. 167-182; PR. CONF. UNIV. DR. NICOLAE RAZVAN STAN, „Dumnezeu și libertatea persoanei umane. Viziunea spiritualității filocalice”, în: NICOLAE RĂZVAN STAN (editor), **Antropologia ortodoxă din perspectivă eclesială: provocările postmodernității**, Ed. Universitaria/Mitropolia Olteniei, Craiova, 2018, pp. 303-327; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1-3, ediția a doua, Ed. IBMBOR, București, 1996/1997; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, Ed. IBMBOR, București, 2006; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Ed. IBMBOR, București, 2002; CHRISTOS YANNARAS, *Abecedar al credinței. Introducere în teologia ortodoxă*, trad. Pr. Dr. Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 1996.

6. Isihasmul românesc: tradiție și actualitate

Bibliografie: ARHIM. IOANICHIE BĂLAN, *Patericul românesc*, vol. 1, ediția a VI-a, Ed. Mănăstirea Sihăstria, Vânători – Neamț, 2011; BROCK BINGAMAN and BRADLEY NASSIF (editors), *The Philokalia: A Classic Text of Orthodox Spirituality*, Oxford University Press, Oxford/New York, 2012; MACARIE CIOLAN, *Neoisihasmul paisian. Reînduhovnicirea vieții noastre bisericesti*, Ed. Vasiliana'98, Iași, 2002; PR. DR. CONSTANTIN COMAN, *Ortodoxia sub presiunea istoriei*, Ed. Bizantină, București, 1995; PR. PROF. DR. IOAN G. COMAN, *Scriitori bisericesti din epoca străromână*, Ed. IBMBOR, București, 1979; PS PROF. DR. IRINEU SLĂTINEANUL, „Experiența Duhului Sfânt pe pământ românesc. Mănăstirea Frăsinei de la începuturi și până astăzi”, *Analele Universității din Craiova, seria Teologie*, nr. 5/1999, pp. 7-29; PR. PROF. DR. MIRCEA PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* (3 vol.), ediția a doua, Ed. IBMBOR, București, 1992-1997; PR. PROF. DR. MIRCEA PĂCURARIU, *Cultura teologică românească. Scurtă prezentare istorică*, Ed. Basilica, București, 2011; PR. PROF. DR. MIRCEA PĂCURARIU, *Dicționarul Teologilor Români*, Ed. Enciclopedică, București, 2002; PR. PROF. DR. MIRCEA PĂCURARIU, *Sfinți daco-romani și români*, Ed. Trinitas, Iași, 1994; DR. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Mitropolitul Ardealului, *Tradiție și libertate în Spiritualitatea Ortodoxă*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2004; DARIO RACCANELLO, *Rugăciunea lui Iisus în Scrierile Stareșului Vasile de la Poiana Mărului*, Ed. Deisis, Sibiu, 1996; *Sfântul Grigorie Decapolitul – dosar hagiografic*, realizat și comentat de Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2017; MITROPOLITUL SERAFIM, *Isihasmul, tradiție și cultură românească*, Ed. Anastasia, București, 1994; PR. VASILE GH. SIBIESCU, *Călugării sciți*, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1936; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Ed. IBMBOR, București,

2002;PR. PROF. DR.DUMITRU STĂNILOAE, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*, ediția a II-a, trad. Maria-Cornelia Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2003;PR. PROF. DR.DUMITRU STĂNILOAE, „Din istoria isihasmului în Ortodoxia românească”, în: *Filocalia*, vol. 8, trad. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 2013, pp. 643-741;COLUMBA STEWART, *Cassian Monahul. Învățătura ascetico-mistică*, trad. Diac. Ioan I. Ică jr și Cristian Pop, Ed. Deisis, Sibiu, 2000;MITROPOLIT NESTOR VORNICESCU, *Primele scrieri patristice în literatura noastră, sec. IV-XVI*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1984; MITROPOLIT NESTOR VORNICESCU, *Studii de teologie istorică – Antologie*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1998;DAN ZAMFIRESCU, *Paisianismul, un moment românesc în istoria spiritualității europene*, Ed. Roza vânturilor, București, 1996.

7. Spiritualitatea Ortodoxă și dialogul cu Filosofia, Psihologia, Științele Educației, Arta și cultura vremii

Bibliografie: ALFRED ADLER, *Înțelegerea vieții. Introducere în psihologia individuală*, ediția a doua, trad. Raluca Hurduc, Ed. Trei, București, 2013;MIHAI ANIȚEI, MIHAELA CHRAIF, VLAD BURTĂVERDE, TEODOR MIHAILĂ, *Tratat de psihologia personalității*, Ed. Trei, București, 2016; ROLAND BRUNNER, *Psihanaliză și societate postmodernă*, trad. Luciana Penteliuc-Cotoșan, Ed. Amarcord, Timișoara, 2000; IEROMONAH GABRIEL BUNGE, *Icoana Sfintei Treimi a Cuviosului Andrei Rubliov sau „Celălat Paraclit”*, ediția a II-a, trad. diac. Ioan I. Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 2006;SORIN CRISTEA, *Studii de pedagogie generală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2004; PROTOPRESBYTER GEORGE D. DRAGAS, PAVEL PAVLOV and STOYAN TANEV (editors), *Orthodox Theology and the Sciences. Glorifying God in His Marvelous Works*, Sofia University Press „St Kliment Ohridski”/ Newrome Press LLC, Sofia/Missouri, 2016;CONSTANTIN ENĂCHESCU, *Tratat de psihologie morală*, ediția a III-a revăzută și adăugită, Ed. Polirom, Iași, 2008;PAUL EVDOKIMOV, *Arta icoanei: o teologie a frumuseții*, trad. Grigorie și Petru Moga, Ed. Sophia, București, 2014;DAVID BENTLEY HART, *Frumusețea infinitului: estetica adevărului creștin*, trad. Vlad (Nectarie) Dărăban, Ed. Polirom, Iași, 2013;ARTHUR HOLDER (editor), *The Blackwell Companion to Christian Spirituality*, Blackwell Publishing, Malden – Oxford – Carlton, 2015;JEAN-CLAUDE LARCHET, *Teologia bolii*, trad. Pr. Prof. Vasile Mihoc, Ed. „Oastea Domnului”, Sibiu, 1997; JEAN-CLAUDE LARCHET, *Terapeutică bolilor spirituale*, trad. Marinela Bojin, Ed. Sophia, București, 2001; KONRAD LORENZ, *Cele opt păcate capitale ale omului civilizată*, trad. Vasile V. Poenaru, Ed. Humanitas, București, 1996; ANDREW LOUTH, *Originile tradiției mistice creștine. De la Platon la Dionisie Areopagitul*, trad. Elisabeta Voichița Sita, Ed. Deisis, Sibiu, 2002; *Lupta cu patimile: metode ascetice și psihologice*, volum editat de Societatea psihologilor ortodocși „Sfântul Teofan Zăvorâtul” din Sankt Petersburg, trad. Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sophia, București, 2015;GEORGIOS I. MANTZARIDIS, *Globalizare și Universalitate. Himeră și adevăr*, trad. Pr. Prof. Dr. Vasile Răducă, Ed. Bizantină, București, 2002; GEORGIOS I. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, vol. II, trad. Diac. Drd. Cornel Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 2006; PETER K.MCINERNEY, *Introducere în filozofie*, trad. N. I. Mariș și Laurențiu Staicu, Ed. Lider, București, f.a.; JOHN MEYENDORFF, *Teologia Bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, trad. Pr. Conf. Dr. Alexandru I. Stan, Ed. IBMBOR, București, 1996; MARIE-JOSÉ MONDZAIN, *Imagine, icoană, iconomie. Sursele bizantine ale imaginarului bizantin*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. Sophia, București, 2009;RODICA MARIANA NICULESCU, *Pedagogie generală*, Editura Scorpion 7, București, 1996;HENRI J. M. NOUWEN, *Fiul risipitor: povestea unei întoarceri acasă*, trad. Monica Broșteanu, Ed. Humanitas, București, 2017;PR. PROF. DR. DUMITRU POPESCU, *Teologie și cultură*, Ed. IBMBOR, București, 1993; PR. PROF. DR.

DUMITRU POPESCU, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Ed. Diogene, București, 1996; PR. PROF. DR. DUMITRU POPESCU, *Omul fără rădăcini*, Ed. Nemira, București, 2001; P. SCOTT RICHARDS și ALLEN E. BERGIN (editori), *Manual de psihoterapie și diversitate religioasă*, trad. Maica Anastasia Igiroșanu, Ed. Christiana, București, 2013; CHRISTOPH SCHÖNBORN, *Icoana lui Hristos: o introducere teologică*, trad. Pr. dr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia, București, 1996; ANDREW SOLOMON, *Demonul amiezii. O anatomie a depresiei*, ediția a II-a, adăugită, trad. Dana-Ligia Ilin, Ed. Humanitas, București, 2017; TOMÁŠ ŠPIDLÍK, *Spiritualitatea Răsăritului Creștin IV. Omul și destinul său în filozofia religioasă rusă*, trad. Maria-Cornelia Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2002; PR. CONF. UNIV. DR. NICOLAE RĂZVAN STAN, „The relation between Human Dignity and Human Rights in the Orthodox perspective”, *Studii Teologice*, nr. 2/2008, pp. 35-71; PR. CONF. UNIV. DR. NICOLAE RĂZVAN STAN, „From the World’s Violence to the Peace of Christ”, *Teologia* (Arad), nr. 2/2008, pp. 111-126; PR. CONF. UNIV. DR. NICOLAE RĂZVAN STAN, „Înrădăcinarea omului în Dumnezeu. Conotațiile duhovnicești ale operei Părintelui Dumitru Popescu”, în vol.: *Omagiu Părintelui Prof. Univ. Dr. Acad. Dumitru Popescu la împlinirea vârstei de 80 de ani*, coordonatori: Ioan Tulcan și Cristinel Ioja, Ed. Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2009, pp. 223-248; PR. CONF. UNIV. DR. NICOLAE RAZVAN STAN, „Drepturile omului: tendințele antropologice și dezvoltarea istorică a conceptului”, în: Nicolae Răzvan Stan (Editor), *Biserica Ortodoxă și drepturile omului: paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, pp. 9-27; PR. CONF. UNIV. DR. NICOLAE RAZVAN STAN, „Secularizarea și consecințele sale în viața societății și a Bisericii: o abordare din perspectiva teologiei și a spiritualității ortodoxe”, în: NICOLAE RAZVAN STAN (coordonator), *Misiunea Bisericii Ortodoxe în contextul actual*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2016, pp. 71-92; METROPOLITAN KALLISTOS WARE, *Orthodox Theology in the Twenty-First Century*, WCC Publications, Geneva, 2012; MIELU ZLATE, *Introducere în psihologie*, ediția a III-a, Ed. Polirom, Iași, 2015.

Notă: Tema tezei de doctorat va fi stabilită de către coordonator împreună cu candidatul, în funcție de competențele, abilitățile și preocupările științifice ale candidatului dintr-una din cele șapte direcții de cercetare propuse de coordonator.

TEMATICA DISCIPLINEI OBLIGATORII: TEOLOGIE DOGMATICĂ

Subiect: HRISTOLOGIE ORTODOXĂ

Bibliografie:

- CHIȚESCU, prof. dr. Nicolae., *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. II, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1958.
- EVDOKIMOV, Paul, *Ortodoxia*, trad. dr. Irineu Popa, EIBMBOR, București, 1996.
- GALERIU, pr. prof., Constantin, *Jertfă și răscumpărare*, Harisma, 1991.
- LOSSKY, Vladimir, *Teologiamistică a Bisericii de Răsărit*, trad. pr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia.
- MEYENDORFF, John, *Hristos în gândirea creștină răsăriteană*, trad. pr. prof. Nicolai Buga, EIBMBOR, București, 1997.
- POPA, Prof. univ. dr. Irineu Ion, *Iisus Hristos este același, ieri, azi și în veac*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2010.
- SCHÖNBORN, Christoph, *Icoana lui Hristos, O introducere teologică*, trad. Pr. Dr. Vasile Răducă, București, Ed. Anastasia, București 1996.
- SFÂNTUL ATANASIE CEL MARE, *Cuvânt despre Întruparea cuvântului*, PSB15, trad. pr. prof. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1987.

- SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, PSB41, trad. pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 2000.
- SFÂNTUL GRIGORIE DE NAZIANZ, *Opere dogmatice*, trad. pr. dr. Gheorghe Tilea, Herald, București, 2002.
- SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, trad. de Dumitru Fecioru, Ed. Scripta, București, 1993.
- SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, PSB 80, EIBMBOR, București, 1983.
- STĂNILOAE, Pr. prof Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. II*, Ed. Institutului Bibic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.

TEMATICA DISCIPLINEI DE SPECIALITATE: SPIRITUALITATE ORTODOXĂ – ASCETICĂ ȘI MISTICĂ

Tematică:

1. Definierea Spiritualității Ortodoxe și caracteristicile sale esențiale;
2. Patimile și starea de împătımire;
3. Purificarea de patimi prin virtuți;
4. Asceza creștină;
5. Chipul și asemănarea cu Dumnezeu;
6. Trupul, sufletul, mintea, duhul și inima omului;
7. Rugăciunea neîncetată;
8. Cunoașterea lui Dumnezeu în lumină;
9. Creșterea în Hristos prin Sfintele Taine: baza harică a vieții duhovnicești;
10. Îndumnezeirea în sens larg și în sens restrâns.

Bibliografie:

Filocalia, vol. 1-12, trad. Pr. Prof. univ. dr. Dumitru Stăniloae, diferitele ediții apărute în limba română; IEROMONAH CALINIC (BERGER), *Teognosia – sinteza dogmatică și duhovnicească a părintelui Dumitru Stăniloae*, trad. Nectarie (Dărăban), Ed. Deisis, Sibiu, 2014; PR. PROF. DR. BORIS BOBRINSKOY, *Împărtășirea Sfântului Duh*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. IBMBOR, București, 1999; HARRY BOOSALIS, *Viața duhovnicească ortodoxă după Sfântul Siluan Athonitul*, trad. Emil Mărginean, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2014; M. LOT-BORODINE, *La déification de l'homme selon la doctrine des Pères grecs*, Éditions du Cerf, Paris, 1970; PETER BYRNE and LESLIE HOULDEN (editors), *Companion Encyclopedia of Theology*, Routledge, London and New York, 1995; JOHN CHRYSAVGIS, *Sfântul Ioan Scărarul: de la Pustia egipteană la Muntele Sinaiului*, trad. Gheorghe Fedorovici, Ed. Sophia, București, 2005; OLIVIER CLÉMENT, *Creștinismul bizantin*, trad. Maria și Adrian Alexandrescu, Ed. Nemira, București, 2017; FRITJOF TITO COLLIANDER, *Calea Asceților*, trad. Laura Bădulescu, Ed. Scara, București, 2002; JEAN DANIELOU, *Platonisme et Théologie Mystique. Essai sur la doctrine spirituelle de Saint Grégoire de Nysse*, Aubier, Éditions Montaigne, Paris, 1944; ARCHIMANDRITE PLACIDE DESEILLE, *La Spiritualité Orthodoxe et la Philocalie*, Bayard Éditions, Paris, 1997; PAUL EVDOKIMOV, *Ortodoxia*, trad. Dr. Irineu Ioan Popa, Arhiereu vicar, Ed. IBMBOR, București, 1996; PAUL EVDOKIMOV, *Vârstele vieții spirituale*, trad. Pr. Prof. Ion Buga, Ed. Christiana, București, 1993; ARHIM. GHEORGHIOS KAPSANIS, *Asceză și îndumnezeire*, trad. Pr. Cornel Toma, Ed. Marineasa, Timișoara, 2006; PR. MICHEL LAROCHE, *Viața întru numele Lui. Rugăciunea lui Iisus și metodele ei duhovnicești*, trad. Dora Mezdrea, Ed. Sophia, București, 2003; VLADIMIR LOSSKY, *Teologia Mistică a Bisericii de Răsărit*, trad. Pr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia, București, 1993; VLADIMIR LOSSKY & NICOLAE ARSENIIEV, *Paternitatea duhovnicească în Rusia*

secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea, trad. Ciprian Vidican, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2017; ANDREW LOUTH, *Originile tradiției mistice creștine. De la Platon la Dionisie Areopagitul*, trad. Elisabeta Voichița Sita, Ed. Deisis, Sibiu, 2002; GEORGIOS I. MANTZARIDIS, *The Deification of Man: St Gregory Palamas and the Orthodox Tradition*, translated from the Greek by Liadain Sherrard, St Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 1984; LUCAS FRANCISCO MATEO-SECO and GIULIO MASPERO (editors), *The Brill Dictionary of Gregory of Nyssa*, translated by Seth Cherney, Supplements to Vigiliae Christianae, vol. 99, Brill, Leiden, Boston, 2010; JOHN MEYENDORFF, *Teologia Bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, trad. Pr. Conf. Dr. Alexandru I. Stan, Ed. IBMBOR, București, 1996; JOHN MEYENDORFF, *Isihasmul bizantin: probleme istorice, teologice și sociale. Colecție de studii*, trad. Vasilica Eugenia Cristea, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2018; JOHN MEYENDORFF, *O introducere în studiul vieții și operei Sfântului Grigorie Palama*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. Nemira, București, 2014; Acad. Dr. Mitrop. IRINEU POPA, *Experiențe mistice la Părinții Orientali*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2012; PS PROF. DR. IRINEU SLATINEANUL, *Omul ființă spre îndumnezeire*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2000; PS PROF. DR. IRINEU SLATINEANUL, *În duhul sfințeniei lui Hristos*, Ed. Universitaria, Craiova, 2001; *Povestirile unui pelerin în căutarea rugăciunii neîncetate*, Ed. Deisis, Sibiu, 2001; NORMAN RUSSELL, *The Doctrine of Deification in the Greek Patristic Tradition*, Oxford University Press, Oxford, 2006; PR. ROMAN RYTSAR, *Teologia chenotică a lui Antonie Bloom, Mitropolitul Surojului, din perspectivă antropologică*, trad. Lucian Filip, Ed. Doxologia, Iași, 2016; TOMAS ŠPIDLIK, *Spiritualitatea Răsăritului creștin. I. Manual sistematic*, ediția a II-a, trad. Diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005; TOMÁŠ ŠPIDLÍK, *Izvoarele luminii. Tratat de spiritualitate*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, trad. Ileana Mureșanu, Ed. Ars Longa, Iași, 2001; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Sfântul Simeon Noul Teolog, apologetul vieții duhovnicești autentice”, *Altarul Banatului*, nr. 4-6/2005, pp. 53-67; NICOLAE RĂZVAN STAN, „The Ascetical Dimension of Spiritual Life in the Thought of St. Basil the Great”, *Revista Teologică*, nr. 3/2011, pp. 63-79; NICOLAE RĂZVAN STAN, „Doctrina energiilor necreate: dogmă a Bisericii sau teologumenă formulată de Sfântul Grigorie Palama?”, în vol.: *Credință și mărturisire – Istorie și actualitate*, coordonatori: Valer Bel, Cristian Sonea, Grigore-Dinu Moș, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012, pp. 125-151; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1-3, ediția a doua, Ed. IBMBOR, București, 1996/1997; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, Ed. IBMBOR, București, 2006; PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Ed. IBMBOR, București, 2002; CHRISTOS YANNARAS, *Abecedar al credinței. Introducere în teologia ortodoxă*, trad. Pr. Dr. Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 1996.

V. Candidații înscriși la specialitatea Istoria religiilor, conducător științific: Pr.Conf.univ.dr. ADRIAN BOLDIȘOR:

- Susținerea temei de cercetare
- Examen scris cu subiecte de la disciplina fundamentală **Teologie Dogmatica** (test din programa de mai jos) și de la disciplina de specialitate **Istoria religiilor** (test din programa de mai jos)

Teme de cercetare:

1. Istoria religiilor în România: trecut și prezent

Bibliografie:

BOLDIȘOR, Adrian, *Valențe creștine în gândirea lui Mircea Eliade*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2011.

BOLDIȘOR, Adrian, IONICĂ, Daniel-Alin, „Pagini din contribuțiile revistei „Mitropolia Olteniei” aduse studiului Istoriei și filosofiei Religiilor”, în: *Mitropolia Olteniei*, Nr. 9-12, 2013, pp. 143-162.

Ioan Petru Culianu. *Omul și opera*, Volum coordonat de Sorin Antohi, Traduceri de Corina Popescu, Claudiu Dumitriu, Ioana Ieronim, Cristina Ionică, Tereza Culianu-Petrescu, Ed. Polirom, Iași, 2003.

PENNER, HANS H.; YONAN, EDWARD A., „Is a Science of Religion Possible?”, în: *The Journal of Religion*, April 1972, Volume 52, Number 2, pp. 109-133.

RICKETTS, Mac Linscott, „The History of the History of Religions in Romania”, în: *Religion*, Volume 32, Issue 1, January 2002, pp. 71-85.

RUDOLF, K., „Mircea Eliade and the „History” of Religion”, translated by Gregory D. Alles, în: *Religion*, Volume Nineteen, April 1989, pp. 101-127.

STAN, Alexandru, RUS, Remus, *Istoria religiilor*, Ed. IBMBOR, București, 1991.

VASILESCU, Diac. prof. univ. dr. Emilian, *Istoria rligiilor*, Ediția a III-a, Ed. Didactică și pedagogică, București, 1998.

Zalmoxis, Revistă de studii religioase, Volumele I-III (1938-1942), Publicată sub direcția lui Mircea Eliade, Ediție îngrijită, studiu introductiv, note și *addenda* de Eugen Ciurtin, Traducere de Eugen Ciurtin, Mihaela Timuș și Andrei Timotin, Ed. Polirom, Iași, 2000.

2. Actualitatea lui Mircea Eliade

Bibliografie:

BOLDIȘOR, Adrian, *Valențe creștine în gândirea lui Mircea Eliade*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2011.

BOLDIȘOR, Adrian, *Mircea Eliade. Afinități elective*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2024.

CULIANU, Ioan Petru, *Mircea Eliade*, Ediția a II-a revăzută, Traducere de Florin Chirițescu și Dan Petrescu, cu o scrisoare de Mircea Eliade și Postfață de Sorin Antohi, Ed. Nemira, București, 1998.

ELIADE, Mircea; CULIANU, Ioan P., *Dicționar al religiilor*, Cu colaborarea lui H.S. Wiesner, Traducere de Cezar Baltag, Ed. Humanitas, București, 1993.

ELIADE, Mircea, *Aspecte ale mitului*, În românește de Paul G. Dinopol, Prefață de Vasile Nicolescu, Ed. Univers, București, 1978.

ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase. I. De la epoca de piatră la Misterele din Eleusis*, Ediția a II-a, Traducere și postfață de Cezar Baltag, Ed. Științifică, București, 1992.

ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase. II. De la Gautama Buddha până la triumful creștinismului*, Traducere de Cezar Baltag, Ed. Științifică, București, 1992.

ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase. III. De la Mahomed la epoca Reformelor*, Traducere de Cezar Baltag, Ed. Științifică, București, 1992.

ELIADE, Mircea, *Tratat de istorie a religiilor*, Cu o Prefață de Georges Dumézil și un Cuvânt înainte al autorului, Traducere de Mariana Noica, Ed. Humanitas, București, 1992.

ELIADE, Mircea, *Imagini și simboluri. Eseu despre simbolismul magico-religios*, Prefață de Georges Dumézil, Traducere de Alexandra Beldescu, Ed. Humanitas, București, 1994.

ELIADE, Mircea, *Nostalgia originilor. Istorie și semnificație în religie*, Traducere de Cezar Baltag, Ed. Humanitas, București, 1994.

ELIADE, Mircea, *De la Zalmoxis la Genghis-Han. Studii comparative despre religiile și folclorul Daciei și Europei Orientale*, Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, Ed. Humanitas, București, 1995.

ELIADE, Mircea, *Mafistofel și androginul*, Traducere de Alexandra Cuniță, Ed. Humanitas, București, 1995.

ELIADE, Mircea, *Sacrul și profanul*, Traducere din franceză de Brândușa Prelipceanu, Ediția a III-a, Ed. Humanitas, București, 2005.

ELIADE, Mircea, *Yoga. Nemurire și libertate*, Traducere de Walter Fotescu, Ed. Humanitas, București, 2006.

ELIADE, Mircea, *Mitul eternei reînnoiri. Arhetipuri și repetare*, Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, Ed. Univers enciclopedic, București, 2008.

ELIADE, Mircea, *Mituri, vise și mistere*, Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, Ed. Univers enciclopedic, București, 2008.

ȚURCANU, Florin, *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei*, Traducere din franceză Monica Anghel și Dragoș Dodu, Cu o prefață de Zoe Petre, Ed. Humanitas, București, 2005.

3. Sincretismul religios – element definitoriu al noile mișcări religioase

Bibliografie:

ACHIMESCU, Nicolae, *Religii în dialog*, Ed. Trinitas, Iași, 2006.

ACHIMESCU, Nicolae, *Noile mișcări religioase*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2002.

BOLDIȘOR, Adrian, „Locul sincretismului religios în Istoria religiilor și pericolele lui pentru lumea contemporană”, în: *Mitropolia Olteniei*, Nr. 9-12, 2012, pp. 116-138.

BOLDIȘOR, Adrian, *Importanța și actualitatea dialogului interreligios pentru lumea contemporană: istorie, perspective, soluții*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2015.

ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase. I. De la epoca de piatră la Misterele din Eleusis*, Ediția a II-a, Traducere și postfață de Cezar Baltag, Ed. Științifică, București, 1992.

ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase. II. De la Gautama Buddha până la triumful creștinismului*, Traducere de Cezar Baltag, Ed. Științifică, București, 1992.

ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase. III. De la Mahomed la epoca Reformelor*, Traducere de Cezar Baltag, Ed. Științifică, București, 1992.

GAVRILUȚĂ, Nicu, *Noile mișcări seculare*, Ed. Polirom, Iași, 2018.

SANDU, Pr. Prof. Dr. Ștefan, *Istoria dogmelor. vol. IV. Istoria dogmelor în epoca modernă*, Ed. Bren, București, 2005.

YANNOULATOS, Anastasios, *Ortodoxia și problemele lumii contemporane*, Traducere de Drd. Gabriel Mândrilă, Pr. prof. dr. Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 2003.

4. Fenomenul migrației românilor în Marea Britanie și integrarea în societatea britanică multireligioasă și multiculturală

Bibliografie:

ACHIMESCU, Nicolae, *Religii în dialog*, Ed. Trinitas, Iași, 2006.

BOLDIȘOR, Adrian, *Importanța și actualitatea dialogului interreligios pentru lumea contemporană: istorie, perspective, soluții*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2015.

BOLDIȘOR, Adrian, *Ortodoxia ieri, azi, mâine. Teme intercreștine și interreligioase pentru secolul XXI*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2019.

DELUMEAU, Jean (coordonator), *Religiile lumii*, Ed. Humanitas, București, 2015.

FILORAMO, Giovanni (coordonator), *Manual de istoria religiilor*, Ed. Humanitas, București, 2004.

FILORAMO, Giovanni (coordonator), *Istoria religiilor*, vol. I-V, Ed. Polirom, Iași, 2010.

YANNOULATOS, Anastasios, *Ortodoxia și problemele lumii contemporane*, Traducere de Drd. Gabriel Mândrilă, Pr. prof. dr. Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 2003.

YANNOULATOS, Anastasie, *Misiune pe urmele lui Hristos. Studii teologice și omilii*, Traducere din limba greacă Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Ed. Andreiana, Sibiu, 2013.

TEMATICA DISCIPLINEI OBLIGATORII: TEOLOGIE DOGMATICĂ

Subiect: HRISTOLOGIE ORTODOXĂ

Bibliografie:

CHIȚESCU, prof. dr. Nicolae., *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. II, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1958.

EVDOKIMOV, Paul, *Ortodoxia*, trad. dr. Irineu Popa, EIBMBOR, București, 1996.

GALERIU, pr. prof., Constantin, *Jertfă și răscumpărare*, Harisma, 1991.

LOSSKY, Vladimir, *Teologiamistică a Bisericii de Răsărit*, trad. pr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia.

MEYENDORFF, John, *Hristos în gândirea creștină răsăriteană*, trad. pr. prof. Nicolai Buga, EIBMBOR, București, 1997.

POPA, Prof. univ. dr. Irineu Ion, *Iisus Hristos este același, ieri, azi și în veac*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2010.

SCHÖNBORN, Christoph, *Icoana lui Hristos, O introducere teologică*, trad. Pr. Dr. Vasile Răducă, București, Ed. Anastasia, București 1996.

SFÂNTUL ATANASIE CEL MARE, *Cuvânt despre Întruparea cuvântului*, PSB15, trad. pr. prof. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1987.

SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, PSB41, trad. pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 2000.

SFÂNTUL GRIGORIE DE NAZIANZ, *Opere dogmatice*, trad. pr. dr. Gheorghe Tilea, Herald, București, 2002.

SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, trad. de Dumitru Fecioru, Ed. Scripta, București, 1993.

SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, PSB 80, EIBMBOR, București, 1983.

STĂNILOAE, Pr. prof. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. II*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.

TEMATICA DISCIPLINEI DE SPECIALITATE: ISTORIA ȘI FILOSOFIA RELIGIILOR

Subiecte:

1. Metode de cercetare în studiul Istoriei și filosofiei religiilor

2. Concepția despre suflet în Budism și Creștinism

3. Concepția despre viața de apoi în religiile monoteiste

4. Importanța pelerinajelor în religiile lumii

5. Dialogul interreligios în epoca modernă și contemporană: dialogul dintre Ortodoxie și Iudaism

Bibliografie:

- ABRUDAN, Dumitru, „Creștinismul și mozaismul în perspectiva dialogului interreligios”, Teză de Doctorat în Teologie, în: *Mitropolia Ardealului*, nr. 1-3/1979, pp. 59-177.
- ACHIMESCU, Nicolae, *Religii în dialog*, Ed. Trinitas, Iași, 2006.
- ACHIMESCU, Nicolae, *Budism și creștinism. Considerații privind desăvârșirea omului*, Ed. Tehnopress, Iași, 2010.
- ACHIMESCU, Nicolae, *Istoria și filosofia religiilor. Religii ale lumii antice*, Ed. Basilica, București, 2015.
- BOLDIȘOR, Adrian, *Importanța și actualitatea dialogului interreligios pentru lumea contemporană: istorie, perspective, soluții*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2015.
- BOLDIȘOR, Adrian, *Istoria religiilor. Religiile antice*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2015.
- BOLDIȘOR, Adrian, *Ortodoxia ieri, azi, mâine. Teme intercreștine și interreligioase pentru secolul XXI*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2019.
- ELIADE, Mircea; CULIANU, Ioan P., *Dicționar al religiilor*, Cu colaborarea lui H.S. Wiesner, Traducere de Cezar Baltag, Ed. Humanitas, București, 1993.
- ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase. I. De la epoca de piatră la Misterele din Eleusis*, Ediția a II-a, Traducere și postfață de Cezar Baltag, Ed. Științifică, București, 1992.
- ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase. II. De la Gautama Buddha până la triumful creștinismului*, Traducere de Cezar Baltag, Ed. Științifică, București, 1992.
- ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase. III. De la Mahomed la epoca Reformelor*, Traducere de Cezar Baltag, Ed. Științifică, București, 1992.
- DELUMEAU, Jean (coordonator), *Religiile lumii*, Ed. Humanitas, București, 2015.
- FILORAMO, Giovanni (coordonator), *Manual de istoria religiilor*, Ed. Humanitas, București, 2004.
- FILORAMO, Giovanni (coordonator), *Istoria religiilor*, vol. I-V, Ed. Polirom, Iași, 2010.
- STAN, Alexandru, RUS, Remus, *Istoria religiilor*, Ed. IBMBOR, București, 1991.
- VASILESCU, Emilian, *Istoria rligiilor*, Ediția a III-a, Ed. Didactică și pedagogică, București, 1998.
- YANNOULATOS, Anastasios, *Ortodoxia și problemele lumii contemporane*, Traducere de Drd. Gabriel Mândrilă, Pr. prof. dr. Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 2003.
- YANNOULATOS, Anastasie, *Misiune pe urmele lui Hristos. Studii teologice și omilii*, Traducere din limba greacă Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Ed. Andreiana, Sibiu, 2013.

VI. Candidații înscriși la specialitatea Drept canonic orthodox. Legislație și administrație bisericească, conducător științific: Pr.Conf.univ.dr. MIHAI IULIAN CONSTANTINESCU:

- Susținerea temei de cercetare
- Examen scris cu subiecte de la disciplina fundamentală **Teologie Dogmatică** (test din programa de mai jos) și de la disciplina de specialitate **Drept canonic orthodox. Legislație și administrație bisericească** (test din programa de mai jos)

Teme de cercetare:

1. Libertatea religioasă și autonomia cultelor privind învățământul religios și teologic. Fundamentele juridico-canonice, decizii în jurisdicția națională și în jurisprudența CEDO

Bibliografie orientativă :

STATUTUL pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, recunoscut prin H.G. nr. 53/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50/22 ianuarie 2008; rectificat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 132/20 februarie 2008; republicat cu modificările ulterioare în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 97/10 februarie 2020;

- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, *Concurența dintre libertatea de religie și libertatea de asociere în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, Editura Eikon, București, 2023, 165 p.;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, „La liberté religieuse et ses limites dans la jurisprudence de la Cour Européenne des Droits de l’Homme. La pensée juridique dans une société démocratique”, în rev. *Teologia* 2021, nr. 3, pp. 31-44;
- Corneliu BÎRSAN, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, Ed. C. H. Beck, 2010;
- I. G. CORDUNEANU, *Neutralitatea religioasă în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2018;
- N. V. DURĂ, „Despre libertatea religioasă și regimul general al cultelor religioase din România”, în *Analele Universității Ovidius Constanța*, Seria Teologie, 2009, nr. 1;
- S. RĂDULEȚU, *Libertăți fundamentale*, ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București, 2008.

2. Exercițarea puterii jurisdicționale la nivel de parohie în Biserica Ortodoxă Română. Legislația bisericească și de stat privind administrația parohială

Bibliografie orientativă :

STATUTUL pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, recunoscut prin H.G. nr. 53/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50/22 ianuarie 2008; rectificat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 132/20 februarie 2008; republicat cu modificările ulterioare în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 97/10 februarie 2020;

- Ioan FLOCA, Sorin JOANTĂ, *Administrație bisericească parohială și legislație*, ed. a II-a, Ed. Universității Lucian Blaga din Sibiu, 2002;

- Cosmin PANȚURU, *Administrație parohială ortodoxă. Compendiu legislativ bisericesc*, Ed. Universității de Vest din Timișoara, 2022;
- Cosmin PANȚURU, *Raporturile actuale dintre Biserica Ortodoxă și statul român stabilite prin legiuirile celor două instituții*, Ed. Astra Museum, Sibiu, 2014.
- Andrei ȘAGUNA, *Compendiu de Drept canonic*, Sibiu 1868;
- I.S. BERDNIPOV, *Curs de Drept bisericesc*, București 1892;
- Veniamin POCITAN, *Compendiu de Drept bisericesc al Bisericii Ortodoxe*, București 1898;
- Dumitru BOROIANU, *Dreptul bisericesc*, 2 vol., Iași 1899;
- Nicodim MILAȘ, *Dreptul bisericesc al Bisericii Orientale*, București 1915;
- Valeriu MOLDOVAN, *Curs elementar de Drept bisericesc comparat*, Cluj 1930;
- Petre GHEORGHIU, *Drept canonic*, București 1942;
- Valerian ȘESAN, *Curs de Drept bisericesc universal*, Cernăuți 1942;
- Peter L'HUILLIER, *Dreptul bisericesc la sinoadele ecumenice I-IV*, Ed.Gnosis, București 2000;
- Vlasios PHIDAS, *Droit Canon. Une perspective orthodoxe*, Chambesy, Geneve 1998 (lb. rom. Ed.Trinitas, Iași 2008).

3. Organizarea și conducerea Bisericii în secolele IV-VI. Legislația canonică și politico-bisericească de la împăratul Constantin cel Mare la reforma legislativă a lui Iustinian
Bibliografie orientativă :

- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "Libertatea de religie, de la perioada constantiniană la gândirea juridică europeană actuală", în vol. Simpozionului internațional *Mehedinți – istorie, cultură și spiritualitate*, Ediția a VI-a, Ed. Didahia, Drobeta Turnu Severin, 2013, pp. 280-294;
- N. V. DURĂ, "Edictul de la Milan (313) și impactul lui asupra relațiilor dintre Stat și Biserică. Câteva considerații istorice, juridice și ecleziologice", în rev. *Mitropolia Olteniei* 2012, nr. 5-8;
- J.B. BURY, *A History of the Later Roman Empire From the Death of Theodosius I to the Death of Justinian (A.D. 395 to A.D. 565)*, MacMillan & Co., London, 1923;
- N. BAYNES, "The Successors of Justinian", în *The Cambridge Medieval History*, volume II (The Rise of the Saracens and the Foundation of the Western Empire), Cambridge University Press, Cambridge, 1913;
- Hugo RAHNER, *L'Eglise et l'Etat dans le christianisme primitif*, traducere din limba germană de G. Zink, Paris, 1964;
- Henri-Irénée MARROU, *Biserica în antichitatea târzie 303-604*, traducere Roxana Mares, Editura Teora, București, 1999;
- P. L'HUILLIER, *Dreptul bisericesc la sinoadele ecumenice I-IV*, București, 2000.

4. Întâietate în sinodalitate. De la întâietatea canonică de onoare la condamnarea actuală a primatului jurisdicțional
Bibliografie orientativă :

- *Comentariile canoniștilor bizantini. Canoanele apostolice și canoanele Sinoadelor ecumenice I*, studiu introductiv, note și traducere Pr. Răzvan Perșa, Ed. Basilica, București, 2024;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "Le principe de la synodalité selon la législation canonique oecuménique du Ier millénaire face au Saint et Grand Synode de l'Eglise Orthodoxe", în rev. *Kanon: Congress of the SLEC Primacy and Synodality. Deepening Insights*, ed. Prof. Dr. Peter Szabo XXV/2019, pp. 461-492;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "Principiile canonice fundamentale și aplicarea formei canonice sinodale în organizarea și conducerea Bisericii", în rev. *Mitropolia Olteniei* 2015, nr. 1-4, pp. 178-196;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "La Tradition canonique orthodoxe et l'application du principe hiérarchique dans la vie pratique ecclésiastique", în vol. Simpozionului Internațional *Tradiția Canonică și Misiunea Bisericii*, organizat la Bruxelles (2015), Editori Patriciu Vlaicu și Răzvan Perșa, Presa Universitară Clujeană, 2018, pp. 29-48;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "The Canonical Institution of Autocephaly and the Diaspora. The Recent Conflict Between the Jerusalem Patriarchate and the Romanian Patriarchate", în rev. *Orthodox Theology in Dialogue* 2020, no. 6, pp. 131-151;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "Dialogul interortodox și acordul privind jurisdicția în Diaspora Ortodoxă ca expresie a instituției autocefaliei", în rev. *Mitropolia Olteniei* 2019, nr. 1-4, pp. 160-176;
- Georgică GRIGORIȚĂ, "Întâietate și sinodalitate în dialogul teologic oficial dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică. Studiu canonic", în rev. *Orthodoxia* 2015, nr. 1;
- Georgică GRIGORIȚĂ, "Unitate de credință, disciplină canonică și identitate etnică în diaspora ortodoxă. O analiză din punct de vedere canonic", în vol. *Pastorația românilor din afara României: responsabilitate eclesială și unitate etnică*, București, Editura Basilica, 2021, pp. 219-271;
- P. L'HUILLIER, *Dreptul bisericesc la sinoadele ecumenice I-IV*, București, 2000.

TEMATICA DISCIPLINEI OBLIGATORII: TEOLOGIE DOGMATICĂ

Subiect: HRISTOLOGIE ORTODOXĂ

Bibliografie:

- CHIȚESCU, prof. dr. Nicolae., *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. II, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1958.
- EVDOKIMOV, Paul, *Orthodoxia*, trad. dr. Irineu Popa, EIBMBOR, București, 1996.
- GALERIU, pr. prof., Constantin, *Jertfă și răscumpărare*, Harisma, 1991.
- LOSSKY, Vladimir, *Teologiastică a Bisericii de Răsărit*, trad. pr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia.
- MEYENDORFF, John, *Hristos în gândirea creștină răsăriteană*, trad. pr. prof. Nicolai Buga, EIBMBOR, București, 1997.
- POPA, Prof. univ. dr. Irineu Ion, *Iisus Hristos este același, ieri, azi și în veac*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2010.
- SCHÖNBORN, Christoph, *Icoana lui Hristos, O introducere teologică*, trad. Pr. Dr. Vasile Răducă, București, Ed. Anastasia, București 1996.

- SFÂNTUL ATANASIE CEL MARE, *Cuvânt despre Întruparea cuvântului*, PSB15, trad. pr. prof. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1987.
- SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, PSB41, trad. pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 2000.
- SFÂNTUL GRIGORIE DE NAZIANZ, *Opere dogmatice*, trad. pr. dr. Gheorghe Tilea, Herald, București, 2002.
- SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, trad. de Dumitru Fecioru, Ed. Scripta, București, 1993.
- SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, PSB 80, EIBMBOR, București, 1983.
- STĂNILOAE, Pr. prof. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. II*, Ed. Institutului Bibic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.

TEMATICA DISCIPLINEI DE SPECIALITATE: DREPT CANONIC ORTODOX LEGISLAȚIE ȘI ADMINISTRAȚIE BISERICEAȘĂ

Instituții de Drept canonic în dialogul interortodox Fundamente canonice și realități actuale

1. Evoluția dialogului interortodox. Conferințe, comisii pregătitoare și tematici;
2. Principiul canonic al sinodalității. Perspectiva canonică ortodoxă;
3. Autocefalia și autonomia. Dispoziții canonice și documente actuale;
4. Diaspora ortodoxă. Fundamente canonice și poziția canonică a Patriarhiei Române;
5. Impedimentele pentru administrarea Sfintei Taine a Cununii. Documentul oficial al Sfântului și Marelui Sinod din Creta (2016);
6. Dipticele. O perspectivă ortodoxă.

BIBLIOGRAFIE ORIENTATIVĂ:

- *Comentariile canoniștilor bizantini. Canoanele apostolice și canoanele Sinoadelor ecumenice I*, studiu introductiv, note și traducere Pr. Răzvan Perșa, Ed. Basilica, București, 2024;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, *Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe. Comisiile interortodoxe, Conferințele Panortodoxe, Conferințele Panortodoxe Presinodale*, Editura Universitaria, Craiova, 2020;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "Principiile canonice fundamentale și aplicarea formei canonice sinodale în organizarea și conducerea Bisericii", în rev. *Mitropolia Olteniei* 2015, nr. 1-4, pp. 178-196;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "The Principle of Ecclesiastical Autocephaly and the Problems of Inter-orthodox Jurisdiction. An Actual Ecclesiological and Canonical Contribution", în vol. *The Place of Canonical Principles in the Organization and Working of Autocephalous Orthodox Churches*, The Canon Law International Symposium (10-12 Sept. 2008), Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2008;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "Dialogul interortodox și acordul privind jurisdicția în Diaspora Ortodoxă ca expresie a instituției autocefaliei", în rev. *Mitropolia Olteniei* 2019, nr. 1-4, pp. 160-176;

- Georgică GRIGORIȚĂ, "Întâietate și sinodalitate în dialogul teologic oficial dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică. Studiu canonic", în rev. *Ortodoxia* 2015, nr. 1;
- Georgică GRIGORIȚĂ, "Unitate de credință, disciplină canonică și identitate etnică în diaspora ortodoxă. O analiză din punct de vedere canonic", în vol. *Pastorația românilor din afara României: responsabilitate eclesială și unitate etnică*, București, Editura Basilica, 2021, pp. 219-271;
- Georgică GRIGORIȚĂ, "L'autocéphalie dans l'Église orthodoxe : les réalités ecclésiales du XXe siècle. Une analyse canonique", în Marie-Hélène BLANCHET, Frédéric GABRIEL et Laurent TATARENKO (dir.), *Autocéphalies. L'exercice de l'indépendance dans les Églises slaves orientales (IXe-XXIe siècle)*, Roma, 2021, pp. 543-580;
- Georgică GRIGORIȚĂ, *L'autonomie ecclésiastique selon la législation canonique actuelle de l'Église orthodoxe et de l'Église catholique. Étude canonique comparative*, Roma, 2011;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, *De impedimentis matrimonii. De la acrivia canonică la iconomia bisericească*, Editura Universitaria, Craiova, 2010, 282 p.;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "De la Întrunirile pregătitoare la documentul oficial *Sfânta Taină a Cununii și impedimentele la aceasta* al Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe. O evaluare juridico-canonică", în vol. Simpozionului internațional *Sfântul și Marele Sinod. Eveniment eshatologic sau normalitate canonică?*, Cluj Napoca, 26-28 aprilie 2017, ed. Patriciu Vlaicu și Răzvan Perșa, Presa Universitară Clujeană, 2018, pp. 258-302;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "Problema ecleziolegico-canonică a căsătoriilor interreligioase (*disparitas cultus*) și mixte după legislația canonică și praxis-ul Bisericii Ortodoxe", în vol. Colectiv al Simpozionului *Misiunea sacramentală a Bisericii Ortodoxe în context european*, Bruxelles, iunie 2011, Ed. Basilica, 2013, pp. 224-276;
- Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, "Le principe de la synodalité selon la législation canonique oecuménique du Ier millénaire face au Saint et Grand Synode de l'Église Orthodoxe", în rev. *Kanon: Congress of the SLEC Primacy and Synodality. Deepening Insights*, ed. Prof. Dr. Peter Szabo XXV/2019, pp. 461-492;
- Georgică GRIGORIȚĂ, "Dipticele în Biserica Ortodoxă. O analiză din perspectiva teologiei canonice ortodoxe", în rev. *Ortodoxia* 2013, nr. 1;
- P. L'HUILLIER, *Dreptul bisericesc la sinoadele ecumenice I-IV*, București, 2000;
- Liviu STAN, *Biserica și Dreptul. Studii de Drept canonic ortodox. Principiile Dreptului canonic ortodox*, Ed. Pr. Conf. Irimie Marga, Ed. Andreiana, Sibiu, 2012.

VII. Candidații înscriși la specialitatea Teologie Liturgică, conducător științific: Pr.Conf.univ.dr. LUCIAN VASILE PETROAIA:

- Susținerea temei de cercetare
- Examen scris cu subiecte de la disciplina fundamentală **Teologie Dogmatică** (test din programa de mai jos) și de la disciplina de specialitate **Teologie Liturgică** (test din programa de mai jos)

Teme de cercetare:

1. Cultul liturgic ortodox românesc și cultul altor Biserici și confesiuni creștine: privire analitică și studiu comparativ

FOUNDOLIS, Ioannis, *Dialoguri liturgice*. vol. I, II, III, IV, V, Editura Bizantină, București, 2008, 2009, 2010, 2011;

HAUSHERR, Irenée *Paternitatea și îndrumarea duhovnicească în Răsăritul creștin*, Editura Deisis, Sibiu, 1999;

LARCHET, Jean Claude, *Viața sacramentală*, Editura Basilica, București, 2015;

NECULA, pr. prof. dr. Nicolae D., *Doctrina și viața religioasă a Bisericii Copte reflectate în textele ei liturgice (rugăciuni și imne)*, în: „Ortodoxia”, XXVIII (1976), nr. 3-4, pp. 473-626 și în volum, sub titlul *Doctrina și viața religioasă ale Bisericii Copte, reflectate în textele ei liturgice (rugăciuni și imne) – teză de doctorat*, Editura Parenesis, București, 2014 (ediție îngrijită de: pr. prof. dr. Viorel Sava, pr. prof. dr. Marian Vâlcu și pr. lect. dr. Lucian Petroaia);

SAVA, pr. prof. dr. Viorel, *Taina Mărturisirii în riturile liturgice actuale*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1999;

SAVA, pr. prof. dr. Viorel, „Taina Sfântului Maslu în romano-catolicism, după Conciliul II Vatican”, în: *Mitropolia Moldovei și Bucovinei*, LXXVI (2000), nr. 1-6, pp. 69-85;

SAVA, pr. prof. dr. Viorel, *Sfintele Taine în tradiția liturgică romano-catolică - prezentare și evaluare din perspectivă ortodoxă*, Editura Performantica, Iași, 2007;

SPIDLIK, Tomas *Spiritualitatea Răsăritului Creștin. IV. Rugăciunea*, trad. diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, 1998;

STREZA, ÎPS. Mitropolit prof. dr. Laurențiu, *Tainele de inițiere creștină în Bisericile Răsăritene*, Editura Trinitas, Iași, 2002.

2. Tezaurul euhologic al Bisericii Ortodoxe: analize teologice-liturgice.

„Neo-immografia” și „neo-euhologia”, în spațiul Ortodoxiei românești

-, *Acatistierul Sfinților Români*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, vol. I și II, 2020;

-, *Molitfelnic*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2019;

-, „Slujbele Sfinților Români”, în *Mineiele pe Ianuarie-Decembrie*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 12 volume, 2008-2023.

GHIUȘ, arhim. dr. Benedict, *Taina Răscumpărării în immografia ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998;

PETROAIA, pr. lect. dr. Lucian: „Slujba Sfântului Maslu – o analiză teologico-liturgică”, în: vol. *Taina Sfântului Maslu. Implicații eclesial-liturgice și terapeutic-pastorale. Simpozion Internațional de Teologie Liturgică, Arad, 27-28 martie 2012*, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2012, pp. 178-220;

PETROAIA, pr. lect. dr. Lucian Vasile, „The Rule of Holly Communion: Hymnografic Meanings, Theological Significance, Ecclesial Application”, în rev. *Teologia* a Facultății de Teologie Ortodoxă „Ilarion Felea” din Arad, Editura Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, nr. (77) 4/2018, pp. 102-127;

PETROAIA, pr. lect. dr. Lucian Vasile, „«Les hymnes des stances»: références historiques, coordonnées théologiques et beautés hymnographiques”, în rev. *Teologia* a Facultății de Teologie Ortodoxă „Ilarion Felea” din Arad, Editura Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, nr. (81) 4/2019, pp. 123-141;

PETROAIA, pr. conf. dr. Lucian Vasile, „Teme teologice în iconografia slujbelor ortodoxe de înmormântare”, în volumul *Înmormântarea celor adormiți în Domnul. Texte liturgice și contexte pastorale*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2022, pp. 49-94;

PETROAIA, pr. conf. dr. Lucian Vasile, „De «mystique ordonnances» du prêtre (I): Les prières au cours de l’Office de Matines et leurs significations théologiques, liturgiques et spirituels”, în vol. *De la lumina rugăciunii la teologia luminii. Aspecte ale cercetării doctorale actuale / FROM THE LIGHT OF PRAYER TO THE THEOLOGY OF LIGHT. ASPECTS OF CURRENT DOCTORAL RESEARCH*, editat de Facultatea de Teologie „Dumitru Stăniloae” din Iași (coordonator: pr. prof. dr. Viorel Sava), Editura „Doxologia” - Iași / Institut für Ökumenische Theologie Ostkirchliche und Patrologie - Universität Graz, 2022, pp. 596-614;

PETROAIA, pr. conf. dr. Lucian Vasile, „De «mystique ordonnances» du prêtre (II): Les «Prières du Lucernaire» et leurs significations théologiques, liturgiques et spirituelles”, în volumul *Simpozionului Internațional organizat de Școala Doctorală a Facultății de Teologie „Dumitru Stăniloae” din Iași* (coordonator: pr. prof. dr. Viorel Sava), Editura „Doxologia” - Iași / Institut für Ökumenische Theologie Ostkirchliche und Patrologie - Universität Graz, 2023, pp. 81-96;

VINTILESCU, pr. prof. dr. Petre, *Despre poezia iconografică din cărțile de ritual și cântare bisericească*, Editura „Pace”, București, 1937; ediția a doua la Editura Partener, Galați, 2006.

3. Funcția liturgică a artei bisericești – tradiție, actualitate, perspective

† DANIEL, PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, *Învățătura ortodoxă despre Sfintele Icoane*, Editura Basilica, București, 2017;

BRANIȘTE, pr. prof. dr. Ene, *Programul iconografic al bisericilor ortodoxe. Îndrumător pentru zugravii de biserici*, Editura Basilica, București, 2017;

BRATU, Bogdan, *Pictura exterioară a bisericilor Moldovei*, Editura Patmos, Cluj Napoca, 2010;

BULGAKOV, pr. Serghei, *Icoana și cinstirea Sfintelor Icoane*, Editura Anastasia, București, 2000;

BUNGE, ierom. Serafim, *Icoana Sfintei Treimi a Cuviosului Andrei Rubliov*, Editura Deisis, Sibiu, 1996;

COLECTIV, *Cinstirea Sfintelor Icoane în Ortodoxie. Retrospectivă istorică, momente cruciale de stabilire a teologiei icoanei și de criză majoră. 1220 de ani de la Sinodul al VII-lea Ecumenic*, Editura Trinitas, Iași, 2008;

COZEA, diacon Dan, *Viețile Sfinților Iconari*, Editura “Cuvântul vieții” a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2018;

DRĂGUȘ, Vasile, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, București, 1976;

DRĂGUȘ, Vasile, *Arta românească*, București, 1982;

- DUMITRESCU, Sorin, *Noi și icoana. 31 + 1 iconologii pentru învățarea icoanei*, Editura Fundației Anastasia, București, 2010;
- DUMITRESCU, Sorin, *Chivotele lui Petru Rareș și modelul lor ceresc. O investigație artistică a bisericilor-chivot din nordul Moldovei, întreprinsă de Sorin Dumitrescu*, Editura Anastasia, București, 2001;
- EVDOKIMOV, Paul, *Arta icoanei, o teologie a frumuseții*, Editura Meridiane, București, 1992;
- FLOREA, Vasile, *Istoria artei românești*, Editura Litera Internațional, București-Chișinău, 2007;
- GRABAR, André, *La peinture byzantine*, Geneva, 1953;
- GRABAR, André, *Le premier art chrétien (200-395)*, Paris, 1966;
- GRABAR, André, *Iconoclasmul bizantin: dosarul arheologic*, București, 1991;
- MONDZAIN, Marie-Jose, *Imagine, icoană, iconomie. Sursele bizantine ale imaginarului contemporan*, Editura Sofia, București, 2009;
- OZOLIN, Nikolai, *Chipul lui Dumnezeu, chipul omului. Studii de iconologie și arhitectură bisericească*, Editura Anastasia, București, 1998, p. 170;
- OZOLIN, Nikolai, *Iconografia ortodoxă a Cincizecimii*, Editura Patmos, Cluj Napoca, 2002;
- PALADE, Mihaela, *O posibilă Erminie arhitecturală. Alcătuirea bisericilor din spațiul ortodox*, Editura Sofia, București, 2004;
- PALADE, Mihaela, *Iconoclasmul în actualitate. De la "moartea lui Dumnezeu", la moartea artei*, Editura Sofia, București, 2005;
- QUENOT, Michel, *Icoana, fereastră spre absolut*, Editura Enciclopedică, București, 1993;
- QUENOT, Michel, *De la icoană la ospățul nupțial. Chipul, Cuvântul și Trupul lui Dumnezeu*, Editura Sofia, București, 2007;
- ROUSSEAU, Daniel, *Icoana, lumina Feței Tale*, Editura Sofia, București, 2004;
- SCHÖNBORN, Christoph, *Icoana lui Hristos, o introducere teologică*, trad. pr. dr. Vasile Răducă, București, Editura Anastasia, București 1996.
- SEMEN, pr. Petre; CHIFOR, pr. Nicolae, *Icoana, teologie în imagini*, Editura Corson, Iași, 1999;
- SENDER, Egon, *Icoanele bizantine ale Maicii Domnului*, Editura Sofia, București, 2008;
- ȘTEFĂNESCU, I.D., *Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești*, Editura Meridiane, București, 1973;
- TARABUKIN, Nikolai, *Sensul icoanei*, Editura Sofia, București, 2008;
- USPENSKY, Leonid, *Teologia icoanei în Biserica Ortodoxă*, Editura Anastasia, București, 1994;
- USPENSKI, Leonid; LOSSKY, Vladimir, *Călăuziri în lumea icoanei*, Editura Sofia, București, 2003;
- VASILESCU ENE, Elena D., *Icoană și iconari în România: cât Bizanț, cât Occident?*, Editura Trinitas, Iași, 2009.

4. Cărți din cultul ortodox, de la manuscrise la formularele recepte actuale: istoric, devenire, analiză, propuneri de diortosire

-, *Liturghierul lui Macarie, 1508-2008*, cu un „Cuvânt-înainte” al dr. Nifon Mihăiță, arhiepiscopul Târgoviștei, Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei-Bibliotecii Academiei Române, Târgoviște, 2008;

-, *Molităvnicul de la Bălgrad, 1689*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2009, ediție îngrijită, Studiu introductiv și Glosar, de: dr. Ana Dumitran, dr. Alin Gherman și pr. prof. dr. Dumitru Vanca;

-, *Liturgies eastern and western, being the texts original or translated of the principal liturgies of the Church*, edited with introductions and the appendices of F. E. Brightman M. A., on the basis of the former work by C. A Hammond. Vol. I – *Eastern Liturgies*, Clarendon Press, Oxford, 1896;

DE MEESTER, Dom Placide, *Génèse, sources et développements du texte grec de la Liturgie de Saint Jean Chrisostome*, Typographie Polyglote de la S. Congregation de la Propagande, Rome, 1908;

TREMPELA, Panaghiotis N., *Αἱ τρεῖς λειτουργίαι κατὰ τοὺς ἐν Ἀθῆναις κώδικας*, Atena, 1935.

BUZATU, pr. D., „Din istoria Molitvelnicului ortodox”, în: *Mitropolia Olteniei*, XVIII (1966), nr. 1-2, pp. 16-46;

ДМИТРИЕВСКИЙ, Алежэй, *Описание литургических рукописей, хранящихся в библиотеках православного Востока*, т. 1-3, Тип. Г. Д. Корчакъ-Новицкаго Типография Императорского Университета Св. Вадимира, Киев, 1985-1901-1017;

DUNCAN, J., *Coislin 213. Euchologe de la Grande Église*, Dissertatio ad Lauream, PIO, Roma 1983;

ICĂ JR., diac. prof. dr. Ioan, *Canonul Ortodoxiei. I. Canonul apostolic al primelor secole*, Editura Deisis/Stavropoleos, Sibiu/București, 2008;

ICĂ JR., diac. prof. I Ioan, *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului. Integrala comentariilor liturgice bizantine. Studii și texte*, Editura Deisis, Sibiu, 2011;

PETROAIA, pr. conf. dr. Lucian Vasile, *Liturghierul, tezaur de cultură și spiritualitate ortodoxă. Studiu asupra edițiilor în limba română. Teză de doctorat*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2014 sau *The Hieratikon, a Treasure of Orthodox Culture and Spirituality (2nd Edition, Revised and Updated)*, Ed. LIT VERLAG, Münster-Berlin (Germania), 2022;

PETROAIA, pr. conf. dr. Lucian Vasile, *Lex Orandi. Studii de teologie liturgică*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2021;

PELIKAN, Jaroslav, *Tradiția creștină. O istorie a dezvoltării doctrinei, vol. 2: Spiritul creștinătății răsăritene (600-1700)*, traducere de Nicolai Buga, Editura Polirom, Iași, 2005;

QUARAMAH, Mihail K., *O istorie a Molitfelnicului românesc. Evoluția formularelor Sfintelor Taine (sec. XVI-XVII)*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2022;

STREZA, dr. Ciprian, *Anaforaua Sfântului Vasile cel Mare. Istorie-text-analiză comparată-comentariu liturgic*, Editura Andreiana, Sibiu, 2009;

ȘERBĂNESCU, pr. prof. dr. Florin, PETROAIA, pr. drd. Lucian Vasile, *Sfânta Scriptură și Sfânta Liturghie în viața poporului român (catalog-album)*, Editura „Basilica” a Patriarhiei Române, București, 2008;

TAFT, Robert F., *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur. Dipticele*. Volumul IV, prefață Edward G. Farrugia, S.J., traducere Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj Napoca, 2008.

5. Pastorația în „era” inteligenței artificiale, a transumanismului și a adicțiilor

ALEXANDRE, Laurent, BESNIER, Jean Michel, *Pot face roboții dragoste? 12 întrebări despre transumanism*, Editura Humanitas, București, 2019;

BĂBUȘ, pr. prof. dr. Emanoil, *Pandemie, adicții și alte maladii văzute prin ochii Sfinților Părinți*, Editura Lumea Credenței, București, 2021;

BRIA, pr. prof. dr. Ion, *Destinul Ortodoxiei*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1989;

BUTA, Mircea Gelu, *Vremuri de molimă*, Editura Renașterea, Cluj, 2021;

CARR, Nicholas, *Superficialii. Efectele internetului asupra creierului uman*, Editura Publica, București, 2012;

CIUREA, prof. univ. dr. neurochirurg Alexandru Vlad, *Sănătatea creierului pe înțelesul tuturor*, Editura Bookzone, București, 2022;

COLECTIV, (coord. G. Ferreol), *Adolescenții și toxicomania*, Editura Polirom, Iași, 2000;

DOBELLI, Rolf, *Arta de a trăi fără știri!*, Editura Baroque Booke&Arts, București, 2019;

DRĂGULINESCU, asist. dr. Andrei, *Dependența în cultura și civilizația morții*, Editura Christiana, București, 2008;

DRĂGULINESCU, conf. dr. ing. Andrei, *Idoli fără fir (telefonie mobilă, poluarea electromagnetică, tehnologia 5G)* Editura Sofia, București, 2021;

DREHER, Rod, *Să nu trăim în minciună! Un manual pentru disidenții creștini*, Editura Contra Mundum, București, 2021;

FAROS, Filothei, *Mitul bolii psihice*, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2009.

FLOYD, Frantz, *Cum tratăm alcoolismul. Manual pentru uzul preoților și medicilor*, Editura Trinitas, Iași, 2007;

FRANKL, Viktor E., *Omul în căutarea sensului vieții*, Editura Vellant, București, 2018;

GHEORGHE, pr. lect. dr. Tudor, *Aspecte psihosociale privind conduitele toxicomane la adolescenți*, Editura Eikon, București, 2018;

GHEORGHE, Virgiliu, CRIVEANU, Nicoleta, DRĂGULINESCU, Andrei, *Efectele micului ecran asupra minții copilului*, Editura Prodromos – Asociația pentru apărarea Familiei și a Copilului, București, 2007;

HERTZ, Noreena, *Secolul singurătății. O pledoarie pentru relațiile interumane*, Editura Humanitas, București, 2021;

KONRAD, Lorenz, *Cele opt păcate capitale ale omului civilizat*, traducere Vasile V. Poenaru, Editura Humanitas, București, 1996;

LARCHET, Jean-Claude, *Teologia bolii*, traducere pr. prof. dr. Vasile Mihoc, Editura „Oastea Domnului”, Sibiu, 1997;

LARCHET, Jean-Claude, *Terapeutică bolilor spirituale*, traducere de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2001;

LARCHET, Jean-Claude, *Captivi în internet*, Editura Sofia, București, 2016;

LARCHET, Jean-Claude, *Mic ghid teologic și duhovnicesc pentru vreme de pandemie*, Editura Sofia, București, 2021;

LELORD, Francois și André, Christophe, *Cum să ne comportăm cu personalitățile dificile*, Editura Trei, București, 2003;

MAWER, Philip, *Cum m-am eliberat de jocurile de noroc*, Editura Meridiane Print, Iași, 2021;

MELEHOV, prof. Dimitri, *Psihiatria și problemele vieții duhovnicești*, Editura Sofia / Cartea ortodoxă, București, 2008;

METALLINOS, Gheorghios, *Parohia - Hristos în mijlocul nostru*, traducere de pr. prof. dr. Ioan Ică, Editura Deisis, Sibiu, 2004;

OCOLEANU, pr. prof. dr. Picu / PREDA, conf. dr. Radu (ed.), *Viață liturgică și ethos comunitar*, Craiova, 2007;

POPA, ÎPS Mitropolit acad. prof. dr. Irineu, *Iconomia plinirii vremilor în Iisus Hristos*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2014;

POPA, ÎPS Mitropolit acad. prof. dr. Irineu, *Biserica în actualitate sau actualitatea Bisericii*, București, Editura Academiei Române, 2018;

PLĂMĂDEALĂ, mitropolit dr. Antonie, *Preotul în Biserică, în lume, acasă*, Sibiu, 1996;

RĂDULESCU, dr. Emil, *Adio, țigări! Ce nu știi fumătorii despre fumat. Cum poți ajunge de la dependență la independență*, Editura „Viață și sănătate”, București, 2004;

SEMENYK, Dmitry, *Cum să biruim frica*, Editura Sofia, București, f.a.;

SEMENYK, Dmitry, *Problemele psihologice, obstacol pe calea vieții duhovnicești*, Editura Sofia, București, 2015;

SOLOMON, Andrew, *Demonul amiezii. O anatomie a depresiei*, Editura Humanitas, București, 2017;

SPITZER, Manfred, *Demența digitală. Cum ne tulbură mintea noile tehnologii*, Editura Humanitas, București, 2020;

ȘERBAN, Cristian, *Internetul. Tinerii în fața provocării*, Editura Cartea Ortodoxă – Editura Egumenița, Galați, 2005;

TIMIADIS, mitropolit Emilianos *Preot, parohie, înnoire. Noțiuni și orientări pentru teologia și practica pastorală*, traducere Paul Brusnowski, Editura Sofia, București, 2001;

TOMA Rus, V., ABRAHAM, P., CRĂCIUN A., *Drogurile. Reglementări internaționale și interne*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 2004;

VOICILĂ, Ciprian, *Ispita din pahar. Amintiri din iadul beției*, Editura Siluana, Făurei, 2020;

ZORIN, Konstantin, *Dependența de computer, de jocuri, de nicotină*, Editura Sofia, București, 2011.

6. Liturgiști și școli de Liturgică din lumea creștină și contribuția lor la îmbogățirea tezaurului liturgic ortodox

BORNET, René, *Les commentaires byzantins de la Divine Liturgie du VII-e au XV-e siècle*, Institut Francais d'Études Byzantines, Paris, 1966;

CLÉMENT, prof. dr. Olivier, *Transfigurarea timpului în lumina tradiției ortodoxe*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, Editura Spandugino, București, 2023;

FELMY, prof. dr. Karl Christian, *De la Cina de Taină la Dumnezeasca Liturghie. Un comentariu istoric*, traducere diac. prof. dr. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2004;

LACOSTE, Jean-Yves, *Experiență și Absolut. Pentru o fenomenologie liturgică a umanității omului*, traducere de Maria-Cornelia ICA jr., Sibiu, Editura Deisis, 2001;

LARCHET, Jean-Claude, *Viața sacramentală*, traducere de Marinela Bojin, Editura Basilica, București, 2015;

LARCHET, Jean Claude, *Viața liturgică*, traducere de Felicia Dumas, Iași, Editura Doxologia, 2017;

MATEOS, prof. dr. Juan, *Celebrarea Cuvântului în Liturghia Bizantină. Studiu istoric*, traducere de Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2007;

MATEOS, prof. dr. Juan, *Utrenia Bizantină. Studiu istoric*, traducere, prefață și note de Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2009;

POTT, pr. prof. dr. Thomas, *Reforma liturgică bizantină*, traducere Cezar Login, prefață pr. prof. dr. Viorel Sava, Editura Renașterea, Cluj Napoca, 2019;

SCHMEMANN, pr. Alexander, *Liturghie și viață: desăvârșirea creștină prin intermediul experienței liturgice*, traducere de pr. Viorel Sava, Editura Basilica, București, 2014;

SCHMEMANN, pr. Alexander, *Introducere în Teologia Liturgică*, traducere de ierom. Vasile Bârzu, Editura Sophia, București, 2002;

SCHMEMANN, pr. Alexander, *Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, trad. Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi, Ed. IBMBOR, București, 2001;

SCRIMA, pr. dr. André, *Biserica liturgică*, serie de autor André Scrima, traducere și note de Anca Manolescu, București, Editura Humanitas, 2005;

TAFT, pr. prof. dr. F. Robert, *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur. Dipticele, vol. IV*, traducere Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj Napoca, 2008;

TAFT, pr. prof. dr. F. Robert, *Ritul bizantin. Scurtă istorie*, traducere de prof. dr. Dumitru Vanca și Alin Mehes, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2008;

TAFT, pr. prof. dr. F. Robert, *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur. Transferul Darurilor și celelalte rituri preanaforale*, vol. II-parte 1, traducere Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj Napoca, 2012;

TAFT, pr. prof. dr. F. Robert, *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur. Apropierea de Jerufelnic*, vol. II-parte 2, traducere Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj Napoca, 2013;

USPENSKI, prof. dr. Nikolai, *Slujba de seară în Biserica Ortodoxă*, traducere de Cezar Login, Editura Patmos, Cluj Napoca, 2008.

7. Preocupări liturgice în opera teologică a părintelui profesor Dumitru Stăniloae

STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, vol. 1 și 2, ediție îngrijită de Camil Marius Dădârlat, Editura Cristal, București, 1995;

STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*, Editura Deisis, Sibiu, 2003;

STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004;

STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Cultură și duhovnicie (articole publicate în „Telegraful Român”, 1930-1936 / 1937-1941)*, vol. 1 și 2, seria „Opere complete” nr. 1 și 2, Editura Basilica, București, 2012;

STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, seria „Opere complete” nr. 3, Editura Basilica, București, 2013;

STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, seria „Opere complete” nr. 4, Editura Basilica, București, 2013;

STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Iisus Hristos - lumina lumii și îndumnezeitorul omului*, seria „Opere complete” nr. 6, Editura Basilica, București, 2014;

STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Ortodoxie și românism*, seria „Opere complete” nr. 8, Editura Basilica, București, 2014.

STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, seria „Opere complete” nr. 9, Editura Basilica, București, 2018.

Notă: Tema tezei de doctorat va fi stabilită de către coordonator împreună cu candidatul, în funcție de competențele, abilitățile și preocupările științifice ale candidatului, dintr-una din cele șapte direcții de cercetare propuse de coordonator.

II. TEMATICA DISCIPLINEI OBLIGATORII: TEOLOGIE DOGMATICĂ

HRISTOLOGIA ORTODOXĂ

- SFÂNTUL ATANASIE CEL MARE, *Tratat despre Întruparea Cuvântului*, traducere de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010;
- SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, (colecția P.S.B., vol. 41), traducere de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 2000;
- SFÂNTUL GRIGORIE DE NAZIANZ, *Opere dogmatice*, trad. pr. dr. Gheorghe Tilea, Herald, București, 2002;
- SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, traducere de pr. dr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2005;
- SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, traducere, introducere și note de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2006.
- CHIȚESCU, prof. dr. Nicolae și colaboratorii, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 1 și 2, Editura Renașterea, Cluj, 2008;
- EVDOKIMOV, Paul, *Ortodoxia*, trad. dr. Irineu Popa, EIBMBOR, București, 1996;
- LOSSKY, Vladimir, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, traducere de pr. Vasile Răducă, Editura Humanitas, București, 2010;
- MEYENDORFF, John, *Hristos în gândirea creștină răsăriteană*, trad. pr. prof. Nicolai Buga, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997;
- POPA, ÎPS Mitropolit Prof. univ. dr. acad. Irineu, *Iisus Hristos este același, ieri, azi și în veac*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2010;
- POPESCU, preot prof. dr. acad. Dumitru, *Iisus Hristos Pantocrator*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005;
- STĂNILOAE, pr. prof. dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010 sau în seria „Opere complete” nr. 11, vol. 2, Editura Basilica, București, 2018.

III. TEMATICA DISCIPLINEI DE SPECIALITATE: TEOLOGIE LITURGICA

1. Timpul liturgic. Anul bisericesc și subdiviziunile lui (noțiuni despre calendar, praznicele împărătești cu dată fixă și schimbătoare, sărbătorile Maicii Domnului și ale sfinților, posturile, aspecte privind pomenirea morților)

- BRANIȘTE, pr. prof. dr. Ene, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, Editura Basilica, București, 2015;
- BRANIȘTE, pr. prof. dr. Ene, *Liturgia, sufletul etern al Ortodoxiei în rugăciune. Studii de teologie liturgică*, vol. 1, Editura Andreiana, Sibiu, 2013;
- CLÉMENT, prof. dr. Olivier, *Transfigurarea timpului în lumina tradiției ortodoxe*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, Editura Spandugino, București, 2023;
- FARCAȘIU, pr. conf. dr. Lucian, *Teologia iconografiei Praznicelor Împărătești din ciclul pascal*, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2023;

- FARCAȘIU, pr. conf. dr. Lucian, *Teologia inmografiei Praznicelor Împărătești ale Mântuitorului Iisus Hristos, cu dată fixă. Studiu liturgic-istoric*, ediția a II-a revizuită și corectată, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2023;
- SIMONOPETRITUL, ierom. Makarios, *Triodul explicat. Mistagogia timpului liturgic*, Editura Deisis, Sibiu,¹2000 (și celelalte ediții, ulterioare).

2. Explicarea Sfintei Liturghii, a Vecerniei și a Utreniei, de la simbolism la mistagogie

- SFÂNTUL GHERMAN I AL CONSTANTINOPOLULUI, *Tâlcuirea Sfintei Liturghii*, traducere de pr. prof. N. Popescu, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova 2005;
- SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Mystagogia. Cosmosul și sufletul, chipuri ale Bisericii*, traducere, introducere și note D. Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000;
- SFÂNTUL NICOLAE CABASILA, *Tâlcuirea Dumnezeieștii Liturghii* și pr. prof. dr. Ene BRANIȘTE, *Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012;
- SFÂNTUL SIMEON AL TESALONICULUI, *Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe, după principii puse de Domnul nostru Iisus Hristos și urmașii Săi*, traducere de Toma Teodorescu, București, 1865; a se vedea ediția îngrijită de protos. Grichentie Natu, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, vol. I, 2001 și vol. II, 2003;
- TEODOR DE ANDIDA, *Comentariu liturgic*, traducere și prezentare de pr. prof. Nicolae Petrescu, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova 2006.
- BRANIȘTE, pr. prof. dr. Ene, *Liturgica specială*, Editura Basilica, București, 2016;
- ICĂ JR., diac. prof. I. Ioan, *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului. Integrala comentariilor liturgice bizantine. Studii și texte*, Sibiu, Editura Deisis, 2011;
- STREZA, dr. Ciprian-Ioan, *Realism și simbolism liturgic în „Mystagogia” Sfântului Maxim Mărturisitorul. Text, traducere, comentariu teologic*, Sibiu, Editura Andreiana, 2009;
- STREZA, dr. Ciprian-Ioan, *Anaforaua Sfântului Vasile cel Mare. Istorie-text-analiză comparată-comentariu liturgic*, Editura Andreiana, Sibiu, 2009;
- TAFT, dr. Robert F., *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur. Dipticele*. Volumul IV, prefață Edward G. Farrugia, S.J., traducere Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj Napoca, 2008;
- TAFT, pr. prof. dr. F. Robert, *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur. Transferul Darurilor și celelalte rituri preanaforale*, vol. II-partea 1, traducere Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj Napoca, 2012;
- TAFT, pr. prof. dr. F. Robert, *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur. Apropierea de Jerfelnic*, vol. II-partea 2, traducere Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj Napoca, 2013.

3. Mistagogia Sfințelor Taine ale Bisericii Ortodoxe

- SFÂNTUL NICOLAE CABASILA, *Despre viața în Hristos*, studiu introductiv și traducere din lb. greacă de pr. prof. dr. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, ²2001;
- SFÂNTUL SIMEON AL TESALONICULUI, *Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe, după principii puse de Domnul nostru Iisus Hristos și urmașii Săi*, traducere de Toma Teodorescu, București, 1865; a se vedea ediția îngrijită de protos. Grichentie Natu, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, vol. I, 2001 și vol. II, 2003;

BRANIȘTE, pr. prof. dr. Ene, *Liturgica specială*, Editura Basilica, București, 2016;

BRANIȘTE, pr. prof. dr. Ene, *Explicarea Tainelor de inițiere Botezul, Mirungerea și Sfânta Euharistia, în literatura creștină*, Editura Andreiana, Sibiu, 2015.

4. Preotul, azi: vocație hristică, acrivie a liturghisirii și tact pastoral

BRANIȘTE, pr. prof. dr. Ene, *Despre Preoție – studii de pastorală*, Editura Renașterea, Cluj Napoca, 2004;

BRANIȘTE, pr. prof. dr. Ene, „*Preoții Tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate*”. *Sudii de teologie pastorală, predici și cuvântări* vol. IV, Editura Andreiana, Sibiu, 2014;

BRANIȘTE, pr. prof. dr. Ene, *Vocație și responsabilitate în slujirea preoțească*, Editura Basilica, București, 2014;

FOUNDOLIS, Ioannis, *Dialoguri liturgice*, vol. I, II, III, IV, V, Editura Bizantină, București, 2008, 2009, 2010, 2011;

IOSU, pr. lect. dr. Mihai, *Studii de teologie practică și Duhovnicul. Vocație, formație, misiune*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2009;

NECULA, pr. prof. dr. Nicolae D., *Biserică și cult pe înțelesul tuturor*, Editura Europartner, București, 2001;

NECULA, pr. prof. dr. Nicolae D., *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996; vol. II, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2001; vol. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004; vol. IV, Editura „Cuvântul vieții” a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2010.

ȚIA, arhim. Teofil, *Elemente de Pastorală Misionară pentru o societate post-ideologică*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2003.

VIII. Candidații înscriși la specialitatea **Spiritualitate ortodoxă–Ascetică și Mistică, conducător științific: Pr. Conf. univ. dr. PAUL GHEORGHE ADRIAN:**

- Susținerea temei de cercetare
- Examen scris cu subiecte de la disciplina fundamentală **Teologie Dogmatică** (test din programa de mai jos) și de la disciplina de specialitate **Spiritualitate ortodoxă – Ascetică și Mistică** (test din programa de mai jos)

Teme de cercetare:

1. Spiritualitatea Ortodoxă în perioada neobizantină: de la Sfântul Grigorie Sinaitul la Sfinții Grigorie Palama și Nicolae Cabasila
2. Despre „viața mistică în Hristos” la Sfinții Părinți postbizantini: Teofan Zăvorâtul și Serafim de Sarov
3. Eros și Theotokos: elemente de doctrină mariologică ortodoxă în mistica neobizantină
4. Hristofilia – Pravila duhovnicească a Părinților monahi: contribuția monahismului secolului al IV-V-lea la formarea tradiției mistice creștine
5. Viața ascetico-mistică și Trupul mistic al Bisericii în profunzimea sa euharistică.

Notă: Tema tezei de doctorat va fi stabilită de către coordonator împreună cu candidatul, în funcție de competențele, abilitățile și preocupările științifice ale candidatului dintr-una din cele două direcții de cercetare propuse de coordonator în completare.

Tematică de specialitate - *Spiritualitate ortodoxă – Ascetică și Mistică:*

1. Definierea Spiritualității Ortodoxe și caracteristicile sale esențiale;
2. Patimile și starea de împătımire; Remedii duhovnicești de vindecare a bolilor spirituale;
3. Purificarea de patimi prin virtuți;
4. Asceza creștină; Mistica creștină;
5. Chipul și asemănarea cu Dumnezeu – fundamente ale antropologiei teonome ortodoxe;
6. Trupul, sufletul, mintea, duhul și inima omului – rolul inimii în Spiritualitatea răsăriteană;
7. Rugăciunea neîncetată – isihasmul și erorile misticiste;
8. Cunoașterea lui Dumnezeu în lumina harului necreat;
9. Creșterea în Hristos prin Sfintele Taine: baza harică și euharistică a vieții duhovnicești;
10. Îndumnezeirea omului în sens larg și în sens restrâns.

Bibliografie:

Filocalia, vol. 1-12, trad. Pr. Prof. univ. dr. Dumitru Stăniloae, diferitele ediții apărute în limba română – colecțiile integrale;

IEROMONAH CALINIC (BERGER), *Teognosia – sinteza dogmatică și duhovnicească a părintelui Dumitru Stăniloae*, trad. Nectarie (Dărăban), Ed. Deisis, Sibiu, 2014;

PR. PROF. DR. BOBRINSKOY, Boris, *Communion du Saint-Esprit*, Spiritualité Orientale, nr. 56, Abbaye de Bellefontaine, 1992;

Idem, *Împărtășirea Sfântului Duh*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. IBMBOR, București, 1999;

HARRY BOOSALIS, *Viața duhovnicească ortodoxă după Sfântul Siluan Athonitul*, trad. Emil Mărginean, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2014;

Myrrha LOT-BORODINE, *La déification de l'homme selon la doctrine des Pères grecs*, Éditions du Cerf, Paris, 1970;

Idem, *Un maitre de la spiritualite byzantine: au XIV sieclé –Nicolas Cabasilas*, Édition de L'orante, Paris, 1958;

Idem, *La doctrine du Coeur théandrique et son symbolisme dans l'oeuvre de Nicolae Cabasilas*, în „Irenikon”, Paris, 1935;

Idem, *Le mystere du don des larmes dans l'Orient Chretien dans la vie spirituelle*, în „Etudes et documents”, nr. 48, 3, (1936), pp. 65-110;

JOHN CHRYSOAVGIS, *Sfântul Ioan Scărarul: de la Pustia egipteană la Muntele Sinaiului*, trad. Gheorghe Fedorovici, Ed. Sophia, București, 2005;

CIULEI, pr. dr. Marin D., *Antropologie Patristică*, Editura Sirona, 1999;

CONGOURDEAU, Marrie H., *Introduction la Nicolas Cabasilas, La vie en Christ*, din ediția „Sources Chretiennes”, nr. 355, Paris, 1989;

OLIVIER CLÉMENT, *Creștinismul bizantin*, trad. Maria și Adrian Alexandrescu, Ed. Nemira, București, 2017;

FRITJOF TITO COLLIANDER, *Calea Asceților*, trad. Laura Bădulescu, Ed. Scara, București, 2002;

JEAN DANIELÉLOU, *Platonisme et Théologie Mystique. Essai sur la doctrine spirituelle de Saint Grégoire de Nysse*, Aubier, Éditions Montaigne, Paris, 1944;

DESEILLE, Placide, *Nostalgia Ortodoxiei*, în trad. rom. de Dora Mezdrea, Editura Anastasia, București, 1995;

EVODOKIMOV, Paul, *Ortodoxia*, în traducere românească de P.S. Irineu Ioan Popa, Editura IBM al B.O.R., București, 1996;

Idem, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, în traducere românească de Răzvan Bucuroiu, Editura Anastasia, București, 1973;

Idem, *Vârstele vieții spirituale*, în traducere românească de Pr. prof. Ion Buga, Editura Christiana, București, 1993;

FELMY, Karl C., *Dogmatica experienței ecleziale*, în traducere românească de pr. prof. dr. Ioan Ică, Editura Deisis, 1999;

GHEORGHE, Ghelasie, *Dialog în absolut. Isihasm*, Editura Axis Mundi, București;

GOLITZIN, Ierom. Alexander, *Mistagogia - experiența lui Dumnezeu în Ortodoxie*, în traducerea și prezentarea diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1998;

GUILLAUMONT, Antoine, *Situation et signification du Liber Graduum dans la spiritualite syriaque* din *Symposium syriacum 1972* din OCA, nr. 197, Roma 1974, pp. 311-325;

Idem, *Messaliens* în „*Dictionnaire de Spiritualite*”, tomul VII, Paris, 1980, col. 1074-1083;

GUILLAUMONT, Antoine & Claire, *Evagre le Pontique, Traite pratique ou le moine*, din colecția „*Sources Chretiennes*”, nr. 170-171, Editions du Cerf, Paris, 1971;

HANS Urs von Balthasar, *Kosmiche Liturgie. Maximus der Bekenner: Hohe und Krise des griechischen Weltbilds*, Freiburg im Bressgau, 1941;

HAUSHERR, Irenne S. I., *L'hésychasme. Etude de spiritualite*, în OCP, vol. XXII, Roma, 1956;

Idem, *La Methode d'Oration Hesychaste*, în „*Orientalia Christiana*”, vol. 9/2, Roma, 1927;

Idem, *Hésychasme et prière*, în „*Orientalia Christiana Analecta*”, nr. 176, Roma, 1966;

Idem, *Noms du Christ et voies d'oraison* în OCA nr. 157, Roma, 1956, pp. 55-58;

ICĂ, arhid. Ioan I. jr., *Nicolae Cabasila. Cuvântările teologice la Iezechiel – Hristos – Fecioara Maria*, Editura Deisis, Sibiu, 2010;

Idem, *Nicolae Cabasila - Explicări la dumnezeiasca Liturghie. Scrieri II*, Editura Deisis, Sibiu, 2014;

- Idem, *Maica Domnului în teologia secolului XX și în spiritualitatea isihastă a secolului al XIV-lea*, Editura Deisis, Sibiu, 2008;
- Idem, *Sfântul Grigorie Palama, Scrieri II*, Editura Deisis, Sibiu, 2005;
- Idem, *Sfântul Grigorie Palama, Scrieri I*, Editura Deisis, Sibiu 2009;
- Arhim. GHEORGHIOS KAPSANIS, *Asceză și îndumnezeire*, trad. Pr. Cornel Toma, Ed. Marineasa, Timișoara, 2006;
- PR. MICHEL LAROCHE, *Viața întru numele Lui. Rugăciunea lui Iisus și metodele ei duhovnicești*, trad. Dora Mezdrea, Ed. Sophia, București, 2003;
- LOGOTHETIS, Arhim. S., *Inima. În scrierile Sfinților Părinți: Învățătura ortodoxă despre curăția inimii*, în traducere românească de Pr. Șerban Tică, Editura Sofia, București, 2001;
- VLADIMIR LOSSKY, *Teologia Mistică a Bisericii de Răsărit*, trad. Pr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia, București, 1993;
- VLADIMIR LOSSKY & NICOLAE ARSENIIEV, *Paternitatea duhovnicească în Rusia secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea*, trad. Ciprian Vidican, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2017;
- ANDREW LOUTH, *Originile tradiției mistice creștine. De la Platon la Dionisie Areopagitul*, trad. Elisabeta Voichița Sita, Ed. Deisis, Sibiu, 2002;
- GEORGIOS I. MANTZARIDIS, *The Deification of Man: St Gregory Palamas and the Orthodox Tradition*, translated from the Greek by Liadain Sherrard, St Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 1984;
- JOHN MEYENDORFF, *Teologia Bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, trad. Pr. Conf. Dr. Alexandru I. Stan, Ed. IBMBOR, București, 1996;
- Idem, *Isihasmul bizantin: probleme istorice, teologice și sociale. Colecție de studii*, trad. Vasilica Eugenia Cristea, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2018;
- Idem, *O introducere în studiul vieții și operei Sfântului Grigorie Palama*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. Nemira, București, 2014;
- Idem, *Sfântul Grigorie Palama și mistica ortodoxă*, în traducere românească de Angela Pagu, Editura Enciclopedică, București, 1995;
- Idem, *Introduction a l'etude de Gregoire Palama*, Patristica Sobornensia 3, Edition du Cherf, Paris, 1959;
- Idem, *Messalianism or anti-messalianism, a firsh look at the Macarian Problem*, în „Kyriakon, Festschrift Johannes Quasten”, volum omagial editat de Patrick Granfield și Josef Jungmann, vol. II, Editura Aschendorff din Munster, Westfalia, 1970;
- Acad. Dr. Mitropolit IRINEU POPA, *Experiențe mistice la Părinții Orientali*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2012;
- PS PROF. DR. IRINEU SLĂTINEANUL, *Omul ființă spre îndumnezeire*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2000;
- Idem, *Povestirile unui pelerin în căutarea rugăciunii neîncetate*, Ed. Deisis, Sibiu, 2001;
- NELLAS, Panayotis, *Hristos – Dreptatea lui Dumnezeu și îndreptarea noastră. Pentru o soteriologie ortodoxă*, în traducere românească de Pr. prof. dr. Ioan Ică senior, Editura Deisis, Sibiu, 2012;
- Idem, *Omul - animal îndumnezeit*, Editura Deisis, Sibiu, 1994;
- NERI, U., *La vita in Cristo di Nicolaos Cabasilas*, Torino, 1981;
- PAUL, pr. Adrian Gh., *Mișcarea isihastă și rugăciunea lui Iisus în spiritualitatea răsăriteană* (prima parte), în „Studia Universitatis Septentrionis –Theologia Orthodoxa”, An I, Nr. 1 (2009), Baia Mare, pp. 111-140;

- Idem, *Mișcarea isihastă și rugăciunea lui Iisus în spiritualitatea răsăriteană* (partea a II-a), în „*Studia Universitatis Septentrionis –Theologia Orthodoxa*”, An I, Nr. 2 (2009), pp. 63-83;
- Idem, *Sfântul Nicolae Cabasila – Viața, epoca și personalitatea*, volumul I, Editura Mega & Risoprint, Cluj-Napoca, 2024;
- Idem, *Sfântul Nicolae Cabasila – Reperele vieții duhovnicești*, volumul II, Editura Mega & Risoprint, Cluj-Napoca, 2024;
- Idem, *Sfântul Nicolae Cabasila – Reperele vieții Bisericii*, volumul III, Editura Mega & Risoprint, Cluj-Napoca, 2024;
- Idem, *Mișcarea isihastă din secolul al XIV-lea și combaterea ereziilor vremii*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2023 (425 pagini) teză de abilitare doctorală;
- Idem, *Inima – locaș al Duhului Sfânt în spiritualitatea răsăriteană*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2007;
- Idem, *Mișcarea eretică messaliană și Spiritualitatea monahală răsăriteană*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2006;
- Idem, *Sfântul Grigorie Palama și doctrina despre chipul lui Dumnezeu în om după Capita 150*, în „*Studia Universitatis Septentrionis –Theologia Orthodoxa*”, anul V, nr. 1/2013, Baia Mare, pp. 111-130;
- NORMAN RUSSELL, *The Doctrine of Deification in the Greek Patristic Tradition*, Oxford University Press, Oxford, 2006;
- Idem, *Sfântul Grigorie Palama și nașterea palamismului în perioada modernă*, în traducere românească de Dragoș Dâncă & Adela Lungu, Editura Doxologia, Iași, 2022;
- SAVIN, Ioan Gh., *Mistica și ascetica ortodoxă*, Editura Tipografiei eparhiale Sibiu, Sibiu, 1996;
- TOMÁŠ ŠPIDLÍK, *Spiritualitatea Răsăritului creștin. I. Manual sistematic*, ediția a II-a, trad. Diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005;
- Idem, *Izvoarele luminii. Tratat de spiritualitate*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, trad. Ileana Mureșanu, Ed. Ars Longa, Iași, 2001;
- Idem, *La doctrine spirituelle de Theophane de Reclus*, Roma, 1965;
- SPITERIS Y. & C.G. COTICELLO, *Nicola Cabasilas Chamaetos, La theologie byzantine et sa tradition*, Brepols, Turnhout, 2002;
- NICOLAE RĂZVAN STAN, „*Sfântul Simeon Noul Teolog, apologetul vieții duhovnicești autentice*”, Altarul Banatului, nr. 4-6/2005, pp. 53-67;
- Idem „*Doctrina energiilor necreate: dogmă a Bisericii sau teologumenă formulată de Sfântul Grigorie Palama?*”, în vol.: *Credință și mărturisire – Istorie și actualitate*, coordonatori: Valer Bel, Cristian Sonea, Grigore-Dinu Moș, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012, pp. 125-151;
- PR. PROF. DR.DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1-3, ediția a doua, Ed. IBMBOR, București, 1996/1997;
- Idem, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, Ed. IBMBOR, București, 2006;
- Idem, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Ed. IBMBOR, București, 2002;
- WARE, Kallistos, *Ortodoxia, calea dreptei credințe*, în traducere românească de E. Chiosa, G. Jacotă și Pr. D. Ailincăi, Editura Mitropoliei Moldovei și Sucevei, Iași, 1993;
- Idem, *Rugăciune și tăcere în spiritualitatea ortodoxă*, Editura Christiana, București, 2003;
- YANNARAS CHRISTOS, *Abecedar al credinței. Introducere în teologia ortodoxă*, trad. Pr. Dr. Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 1996;

**Director Școala Doctorală de Teologie Ortodoxă „Sf. Nicodim
Pr. Prof. univ. dr. PICU OCOLEANU**